

HİTİT SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Hitit Journal of Social Sciences

e-ISSN: 2757-7949

Cilt | Volume: 19 • Sayı | Number: 1

Nisan | April 2026

Şiir Sosyolojisi: Sezai Karakoç Şiirinde Toplumsal Değişim The Sociology of Poetry: Social Change in Sezai Karakoç's Poetry

Arif AKBAŞ

Corresponding Author | Sorumlu Yazar

Dr. | Dr.

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yıldızeli Meslek Yüksekokulu,
Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, Sivas, Türkiye
Sivas Cumhuriyet University, Yıldızeli Vocational School,
Department of Marketing and Advertising, Sivas, Türkiye

aakbas@cumhuriyet.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-8480-4350>

<https://ror.org/04f81fm77>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Type: Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received: 03.02.2025

Kabul Tarihi | Accepted: 07.10.2025

Yayın Tarihi | Published: 30.04.2025

Atıf | Cite As

Akbaş, A. (2026). Şiir sosyolojisi: Sezai Karakoç şiirinde toplumsal değişim. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 368-390.
<https://doi.org/10.17218/hititsbd.1632054>

Değerlendirme: Bu makalenin ön incelemesi iki iç hakem (editörler-yayın kurulu üyeleri) içerik incelemesi ise iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelendi. Benzerlik taraması yapılarak (Turnitin) intihal içermediği teyit edildi.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Etik Bildirim: husbededitor@hitit.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hititsbd>

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Review: Single anonymized-Two Internal (Editorial board members) and Double anonymized - Two External Double-blind Peer Review. It was confirmed that it did not contain plagiarism by similarity scanning (Turnitin).

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while conducting and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Complaints: husbededitor@hitit.edu.tr
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hititsbd>

Conflicts of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledge that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

The sociology of poetry: social change in Sezai Karakoç's poetry

Abstract

This article aims to examine the phenomenon of social change in Sezai Karakoç's poetry from a sociological perspective. The study analyzes the social critiques embedded in Karakoç's works and the underlying dynamics of these critiques. The main research question of the article is how themes such as modernization, tradition, cultural degeneration, and social identity are addressed in Karakoç's poetry and how these themes relate to social change. The research employs qualitative analysis methods to conduct a thematic examination of Karakoç's poems. During this examination, the prominent social and cultural motifs in Karakoç's poetry were identified, and their connections to the processes of social change were revealed. In particular, the study closely examines Karakoç's criticisms of modernization and Westernization and how these critiques resonate in his poetry. The findings of the research suggest that Karakoç presents a profound critique of the phenomenon of social change in his poetry, demonstrating a strong inclination to adhere to traditional values in the face of this change. In conclusion, Karakoç's poems are considered both a resistance to social change and a deep questioning of the problems of the modern world. A prose piece related to the subject and three poems by Karakoç have been selected for analysis.

Keywords: Poetry sociology, literary sociology, second new poetry, stylistic analysis, social change in Türkiye

Şiir sosyolojisi: Sezai Karakoç şiirinde toplumsal değişim

Öz

Bu makale, Sezai Karakoç'un şiirlerinde toplumsal değişim olgusunu sosyolojik bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, Karakoç'un eserlerinde yer alan toplumsal eleştiriler ve bu eleştirilerin altında yatan dinamikler analiz edilmiştir. Makalenin temel sorunsalı, Karakoç'un şiirlerinde modernleşme, gelenek, kültürel yozlaşma ve toplumsal kimlik gibi temaların nasıl işlendiği ve bu temaların toplumsal değişimle olan ilişkileridir. Araştırma yöntemi olarak, nitel analiz yöntemleri kullanılarak Karakoç'un şiirleri tematik olarak incelenmiştir. Bu inceleme sürecinde, Karakoç'un şiirlerinde öne çıkan toplumsal ve kültürel motifler tespit edilmiş ve bu motiflerin toplumsal değişim süreçleriyle bağlantıları ortaya konulmuştur. Özellikle, Karakoç'un modernleşme ve Batılılaşma karşısındaki eleştirileri ve bu eleştirilerin şiirlerinde nasıl yankı bulduğu detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Araştırmanın bulguları, Karakoç'un şiirlerinde toplumsal değişim olgusunun derin bir eleştirisini sunduğunu ve bu değişim karşısında geleneksel değerlere sıkı sıkıya bağlı kalma eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, Karakoç'un şiirleri, toplumsal değişime karşı bir direniş/ diriliş ve aynı zamanda modern dünyanın sorunlarına dair derin bir sorgulama olarak değerlendirilmektedir. Karakoç'un incelenmek üzere konu ile alakalı bir düzyazısı ve üç şiiri seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiir sosyolojisi, edebiyat sosyolojisi, ikinci yeni şiiri, stilistik okuma, Türkiye'de sosyal değişim

Giriş

Türk edebiyatının önemli dönüşümlerinden biri olan İkinci Yeni Şiiri, toplumsal değişim ve sanatsal arayışın etkileşimini belirgin bir şekilde yansıtmaktadır. Bu makale, "Şiir Sosyolojisi: Sezai Karakoç Şiirinde Toplumsal Değişim" başlığı altında, İkinci Yeni Şiiri'nin sosyolojik bağlamını ve bu bağlamdaki dönüşümünü incelemeyi amaçlamaktadır. İkinci Yeni Şiiri, 1950'li yıllarda ortaya çıkan ve geleneksel kalıplardan uzaklaşarak yeni bir dil, anlatım arayışına giren bir edebi akımdır. Bu akım, sadece edebi değil, toplumsal ve kültürel düzeyde de önemli bir değişime işaret eder. İkinci Yeni şairleri, toplumsal yapıdaki değişimleri, modernleşmenin etkilerini ve bireyin yerini yeniden tanımlayan süreçleri edebi metinlerinde yansıtmışlardır. Dolayısıyla, bu çalışma İkinci Yeni Şiiri'nin edebi ürünlerinin ötesine geçerek, bu şiirin toplumsal bağlamdaki önemini ve etkilerini anlamayı hedeflemektedir. Makale, İkinci Yeni Şiiri'nin ortaya çıkışını ve gelişimini etkileyen sosyokültürel dinamikleri ele almaktadır. İkinci Yeni Şiiri'nin oluşumunda etkili olan toplumsal, kültürel ve siyasal faktörler incelenerek, çeşitli faktörlerin şiirin içeriği yahut biçimine nasıl yansıdığı ortaya konulacaktır. Ayrıca, İkinci Yeni Şiiri'nin Türk edebiyatındaki yerini belirlemek ve bu akımın diğer edebi akımlarla ilişkisini değerlendirmek de metnin amaçları arasında yer almaktadır. Makalenin yapısı, öncelikle İkinci Yeni Şiiri'nin temel özelliklerini ve bu özelliklerin toplumsal değişimle ilişkisini açıklamak

üzerine odaklanacaktır. Bunun yanı sıra, İkinci Yeni Şiiri'nin sosyal ve kültürel atmosferindeki yerini anlamak için dönemin siyasi, entelektüel akımlarına da değinilecektir. Makale İkinci Yeni Şiiri'nin sosyolojik boyutunu aydınlatarak, bu edebi akımın Türk edebiyatı ve toplumu üzerindeki etkilerini anlamamıza katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. İkinci Yeni Şiiri'nin, sadece edebi bir olgu olarak değil, toplumsal bir fenomen olarak da ele alınması, Türk edebiyatı tarihindeki önemli bir dönüşümü anlamak için kritik bir bakış açısı sunmaktadır.

Şiir ve toplum arasındaki etkileşim, modern edebiyat çalışmalarının en can alıcı meselelerinden biridir. Bu ilişkiyi anlamlandırma çabası, şiirin salt estetik bir form olmanın ötesinde, içinde doğduğu toplumsal dokunun izlerini nasıl taşıdığını ortaya koyar. Nitekim İkinci Yeni şiirinin kendine has dil ve üslubu bile, 1950'ler Türkiye'sinin hızlı toplumsal dönüşümlerinden bağımsız düşünülemez. Bu şiir akımı, geleneksel kalıpları reddederken aslında dönemin kültürel çalkantılarına özgün bir cevap niteliği taşır. Edip Cansever'in şiirlerinde kent hayatının yabancılaştırıcı etkileriyle hesaplaşması ya da Cemal Süreya'nın bireyin iç dünyasına yaptığı yolculuklar, toplumsal bağlam göz ardı edilerek tam olarak anlaşılabilir. Şairlerin kelimelerle kurduğu özgün ilişki, dönemin sosyolojik gerçekliğiyle de yakından ilgilidir. İkinci Yeni'nin kapalı anlatımı ve soyut imgeleri, bir yandan şiirin özerkliğini savunurken, diğer yandan dönemin siyasi ve kültürel atmosferine örtük bir tepki olarak da okunabilir. Bu noktada şiir, toplumsal olanla kurduğu girift ilişki sayesinde hem bireysel ifadenin hem de kolektif bilincin bir aracına dönüşür. Karakoç'un şiirlerindeki metafizik arayışların bile, modernleşme sancıları çeken bir toplumun ruh halinden tamamen azade olduğunu söylemek güçtür.

Edebiyatın ve toplumun etkileşimini anlamak, "şiir sosyolojisi" olarak adlandırılan disiplinin temelini oluşturur. Bu disiplin, şiirin sadece bireysel bir ifade aracı olmaktan öte, toplumsal yapılarla, kültürel dinamiklerle ve sosyal değişimle nasıl ilişkilendiğini incelemeyi amaçlar. Şiir sosyolojisi, edebiyat teorisi içinde önemli bir alan olarak edebiyat eserlerinin toplumsal ve kültürel bağlamlarını analiz etmeyi, bu bağlamların eserler üzerindeki yansımalarını değerlendirmeyi hedefler. Türk edebiyatında özellikle İkinci Yeni Şiiri gibi hareketlerin, şiir sosyolojisinin temel örneklerini sunma potansiyeli taşıdığını görebiliriz. Söz konusu yönelim, sadece edebi değil, toplumsal ve kültürel düzeyde de önemli bir değişimi işaret eder. İkinci Yeni şairleri, toplumsal yapıdaki değişimleri, modernleşmenin etkilerini ve bireyin yerini yeniden tanımlayan süreçleri edebi metinlerinde yansıtmışlardır. Örneğin Edip Cansever'in şiirlerindeki kent yaşamı ve teknolojiye yönelik eleştiriler, İkinci Yeni Şiiri'nin toplumsal dönüşümü yansıtmaya biçimlendirmiştir.

Bunun yanı sıra, "şiir sosyolojisi" kavramı, birçok edebi akımda da farklı şekillerde kendini göstermiştir. Romantizm dönemindeki şairlerin doğaya olan duyarlılıkları ve toplumun endüstri devrimi ile değişen yapısına karşı duydukları tepkiler, romantik şiirin sosyolojik bağlamını anlamamıza yardımcı olur. Ayrıca, toplumsal gerçekçilik akımıyla birlikte gelen işçi sınıfının yaşam koşullarını anlatan şiirler, edebiyatın toplumsal sınıf mücadelelerinde nasıl bir araç olarak kullanıldığını gösterir. Edebiyat teorisi içinde "şiir sosyolojisi"nin önemi, edebi eserlerin sadece estetik özelliklerini alımlamaz, içerdikleri toplumsal mesajları da anlamamıza yardımcı olmasıdır. Bu bağlamda, şiir sosyolojisi, edebi metinlerin bireysel yaratıcı süreçlerden ibaret olmadığını, aksine kültürel ve toplumsal bağlamlar içinde şekillendiğini vurgular. Aynı nedenle, bir şiirin anlaşılması ve yorumlanması için o dönemin toplumsal yapısını, kültürel değerlerini ve olaylarını bilmek önemlidir. "Şiir sosyolojisi" edebiyat teorisi içinde, edebi

eserlerin toplumsal ve kültürel bağlamlarını anlamak yahut değerlendirmek için kritik bir araç sağlar. Şiirsel-sosyo teknik disiplin, şiirin sadece estetik bir araç olmanın ötesinde, toplumun aynası ve eleştirel bir sesi olduğunu ortaya koymamıza da yardımcı olur.

İkinci Yeni, Türk edebiyatında önemli dönüşümleri simgeleyen ve edebiyat sosyolojisi açısından mühim bir alanı işgal eden en son yönelimdir. Bu akım, geleneksel edebiyat anlayışlarına meydan okuyarak yeni bir dil ve anlatım arayışına girmiştir. Edebiyat sosyolojisi açısından İkinci Yeni Akımı değerlendirirken, şu temel boyutlar akılda tutulmalıdır: Toplumsal Değişim ve Modernleşme İlişkisi; İkinci Yeni Akımı, Türkiye'nin o dönemde geçirdiği hızlı toplumsal değişimlerin bir yansıması olarak görülebilir. II. Dünya Savaşı sonrası Türkiye'de başlayan modernleşme süreci, kırsal göçlerin artması, şehirleşme ve sanayileşme gibi fenomenler İkinci Yeni şairlerinin eserlerine yansımıştır. Şairler, bu değişimlerin bireyin kimliği ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkilerini sorgulamışlardır. Edebiyatın Toplumsal İşlevi; İkinci Yeni şairleri, edebiyatın salt bireysel duyguları ifade etmekten öte, toplumsal meselelere de ses çıkaran bir araç olarak görmüşlerdir. Şiirlerinde, toplumun sorunlarına, insan ilişkilerine, kent yaşamının yalnızlığına ve tüketim kültürüne eleştiriler getirmişlerdir. Aynı şekilde, edebiyatın toplumsal işlevi İkinci Yeni Akımı'nda ön plana çıkmıştır. Bir diğer boyut ise dil ve anlatımın yenilenmesidir; İkinci Yeni şairleri, dil ve anlatımın sınırlarını zorlamış, geleneksel şiir diline alternatifler üretmişlerdir. Sözcüklerin ve imgelemelerin kullanımında özgürlük arayışı içinde olmuşlardır. Şiir dilini daha soyut ve deneysel bir yöne çekmişlerdir. Bu boyut da yine edebiyatın sosyolojik bağlamına ilişkindir. Şiiri daha iyi anlamamızı sağlar çünkü dilin değişimi, toplumun düşünsel ve kültürel dönüşümünü de yansıtır. Sanat ve Toplumsal Hareketlilik; İkinci Yeni Akımı, sanatçıların toplumsal ve siyasal olarak da aktif oldukları bir dönemde ortaya çıkmıştır. Şairler, sanatlarını sadece edebi metinlerde göstermez, toplumsal hareketliliklerde de kullanmışlar ve toplumsal değişimin bir parçası olmuşlardır. İkinci Yeni Akımı'nın edebiyat sosyolojisi açısından değerlendirilmesi, edebiyat eserlerinin tek estetik özelliklerini kapsamaz, içerdikleri toplumsal mesajları da anlamamıza yardımcı olur. Akım, Türk edebiyatında modernizmin ve toplumsal değişimin izlerini taşıırken, edebiyatın toplumsal işlevi ile sanatçının toplumsal sorumluluğu gibi konulara da değinmiştir.

İkinci Yeni Şiiri'ne stilistik bir okuma yaparken, şu ana unsurlar üzerinde özellikle durulmalıdır: İkinci Yeni şiiri, dilin anlamdan koparılması ve anlatımın geleneksel yapısının parçalanmasıyla Türk edebiyatında radikal bir kırılmayı temsil etmektedir. İkinci Yeni Şiiri, dili ile anlatımın sınırlarını zorlayan bir akımdır. Şairler, geleneksel şiir dilinden uzaklaşarak daha soyut, deneysel ve yenilikçi bir dil kullanmışlardır. Stilistik açıdan bu dilin özelliklerini incelemek, sözcük seçimlerinin ve imgelemelerin nasıl kullanıldığını anlamak önemlidir. Örneğin Edip Cansever'in soyut imgelerle dolu ve çağrışımsal zenginlik taşıyan şiirleri bu açıdan incelenebilir. İkinci Yeni hareketi, ölçü, kafiye ve nazım birimi gibi klasik biçimsel unsurları sorgulayarak, serbest ve deneysel biçim arayışlarına yönelmiştir. İkinci Yeni Şiiri, biçimsel olarak da yenilikler getirmiştir. Geleneksel şiir kalıplarına meydan okuyarak serbest nazımı ve düzensiz dizeleri tercih etmişlerdir. Şiirin görsel düzeni, beyitler arası ilişkileri ve ritmik yapıları stilistik analizde önemli bir konu olabilir. İkinci Yeni şiiri, anlamın önüne geçen ses örgüsü ve ritmik yapı ile şiirde müzikalitenin yeniden inşasına yönelmiş, dili bir melodi gibi kullanma cesareti göstermiştir. İkinci Yeni Şiiri'nin şiirsel dilinde ses ve ritmin önemli bir yeri vardır. Şairler, ses oyunları, tekrarlar, asonanslar ve aliterasyonlar gibi sesle ilgili teknikleri sıkça kullanmışlardır. Bu ses unsurlarının şiirin anlam ve atmosferine nasıl katkı sağladığını, okuyucu üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamak stilistik analizin önemli bir boyutudur.

Geleneksel şiir anlayışını reddeden İkinci Yeni şairleri, görsel ve işitsel imgelerle zihinsel değil, duysal bir şiir inşa etmiş; böylece okuru görme ve işitme düzleminde şiire dâhil etmiştir. Yani İkinci Yeni Şiiri'nin şairleri, görsel ve işitsel imgelemi yoğun bir şekilde kullanmışlardır.

Şiirlerinde somut ifadeler yerine soyut ve sembolik imgeler kullanarak okuyucunun duyularına seslenmişlerdir. Bu soyut imgelerin ve sembolik anlamların nasıl işlediğini, metnin genel anlam yapısına nasıl katkı sağladığını stilistik analizle ortaya koymak önemlidir. İkinci Yeni, dönemin resmî ideolojisine, didaktik şiire ve toplumcu gerçekçiliğe tepki olarak ortaya çıkmış; bireyin iç dünyasını, kültürel karmaşayı ve modern hayatın parçalanmışlığını imge ve biçim üzerinden yansıtmıştır. İkinci Yeni Şiiri'nin stilistik özelliklerini anlamak için, dönemin toplumsal ve kültürel bağlamlarını da dikkate almak gerekir. Şiirlerinde geçen metaforlar, simgeler ve imgeler, dönemin sosyal ve politik atmosferiyle ilişkilendirilerek daha içkin bir anlam kazanabilir. Stilistik okuma yaparken, İkinci Yeni Şiiri'nin dil ve biçimdeki yenilikçi yaklaşımlarını, ses ve ritim kullanımını, görsel ve işitsel imgelemi, toplumsal bağlamları göz önünde bulundurarak şiirlerin estetik ile anlam katmanlarını detaylı bir şekilde incelemek mümkündür. Bu analizler, İkinci Yeni Şiiri'nin edebiyat tarihindeki önemini ve etkisini anlamak için önemli bir adımdır.

İkinci Yeni Şiiri, Garip akımına tepki olarak çıkmıştır ve birçok büyük şair tarafından benimsenmiştir. Hareketin kuramcısı ve önde gelen isimlerinden biri Muzaffer İlhan Erdost'tur. Edip Cansever, İlhan Berk, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Sezai Karakoç, Ece Ayhan ve Ülkü Tamer gibi önemli şairler de İkinci Yeni Şiir topluluğunun önemli temsilcilerindedir. "Bu akımın belirgin özelliklerinden biri, Türkçenin geleneksel sınırlarını aşarak okuyucunun hayal dünyasında farklı çağrışımlar meydana getirebilmek için dil ve anlatımı yeniden şekillendirmeleridir. Hareketin ilkeleri, şairlerin eserleri yayımlandıkça ve edebiyat üzerine yapılan yazılarla birlikte zamanla netleşmiştir. İkinci Yeni, çağdaş Türk şiirinin önemli ve özgün bir atılımı olarak kabul edilirken, bazı eleştirmenler tarafından edebiyat dünyasında tartışmalı bir hareket olarak da değerlendirilmiştir" (Kara, 2013, ss.451-452).

İkinci Yeni Şiiri, toplumsal açıdan çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Şiirlerindeki yenilikçi dil ve anlatım teknikleri, geleneksel şiir anlayışlarına karşı çıkışları, toplumun yeni sorunlarına odaklanmaları nedeniyle bu tür eleştirilere konu olmuştur (Elmas & Özkan, 2010, s.16). Onlara getirilmiş olan eleştirilerin bazılarını genel olarak şöyle sınıflandırabiliriz: Anlamı zorlaştıran dili, bireysel içe dönüşü ve kapalı anlatımı nedeniyle İkinci Yeni'ye sıkça yöneltilen "toplumdan kopukluk" eleştirisi, şiirin neye hizmet etmesi gerektiğine dair daha köklü bir estetik ve ideolojik tartışmanın parçasıdır. İkinci Yeni Şiiri'nin şairleri, bazı eleştirmenlere göre geniş halk kitlelerinden uzak, elit bir okuyucu kitlesine hitap eden bir sanat anlayışını yansıtıyor olarak değerlendirilmiştir. Şairlerin kullandığı soyut ve deneysel dil, kimi okuyucular için anlaşılmaz veya uzak bulunmuştur. İkinci Yeni şiiri, toplumsal sorunlara doğrudan temas etmeyen yapısı ve bireysel duyarlıklara odaklanması nedeniyle, edebî çevrelerce toplumun gerçekliklerinden uzak ve apolitik olmakla eleştirilmiştir. İkinci Yeni Şiiri'nin eleştirmenlerinden bir kısmı, yeni akımın toplumsal sorunlara karşı duyarsız bir tutum sergilediğini düşünmüştür. Şiirlerde bireysel duygular, kişisel deneyimler ve metafizik konular ön planda iken, toplumsal sorunlar ile sınıfsal mücadele gibi temaların yeterince ele alınmadığı tenkidi getirilmiştir.

Cumhuriyet döneminde şekillenen didaktik ve halkçı şiir anlayışına karşı çıkan İkinci Yeni şairleri, geleneksel değerleri ve şiir kalıplarını bilinçli biçimde sorgulayarak yeni bir şiir dili inşa etmişlerdir. İkinci Yeni Şiiri, geleneksel şiir anlayışlarına ve o dönemdeki edebi normlara

meydan okumuş, bu duruşuyla eleştiri toplamıştır. Özellikle dilin ve biçimin sınırlarını zorlayarak geleneksel kalıpları reddetmeleri, bazı kesimlerce kültürel, estetik bir bozulma olarak algılanmıştır. Edebiyatın toplumu yansıtmaya, dönüştürme ya da eleştirme gibi bir işlevi olmalı mı? Peki, bu işlevin yerine gelmesi için edebi metin mutlaka “anlaşılır” olmak zorunda mı? İkinci Yeni Şiiri’nin bazı eserleri, anlaşılabilirlik sorunu yaşayan okuyucular arasında eleştirilmiştir. Edebiyatın toplumsal işlevini yerine getirebilmesi için anlaşılabilir olması gerektiği düşüncesiyle, İkinci Yeni Şiiri’nin bu noktada yetersiz kaldığı ve okuyucuyla bağ kurmakta zorlandığı hususları dile getirilmiştir. Sanatın toplumsal sorumluluğu, yaratıcılığın ötesinde bir etik yükümlülük olarak, eserlerin toplum üzerindeki etkilerini ve dönüşüm potansiyelini sorgulamaktadır. İkinci Yeni Şiiri’nin bazı eleştirmenleri, bu akımın sanatın toplumsal sorumluluğunu yeterince yerine getirmediğini ve sanatın toplumsal dönüşümde etkili bir rol oynaması gerektiğini savunmuşlardır. Şiirlerin daha çok bireysel deneyimlere odaklandığı ve toplumsal gerçekliği yeterince yansıtmadığı eleştirileri bu bakış açısını yansıtmaktadır. Sanatın toplumsal sorumluluğu, eserin toplumla kurduğu ilişki biçimiyle ölçülür; ancak bu ilişki doğrudan ve açık olmaktan ziyade, estetik deneyim ve okur katılımı aracılığıyla da gerçekleşebilir. Bu makalede İkinci Yeni şiir akımından zikredilen özellikleri belirgin şekilde taşıyan Sezai Karakoç hakkında önce yapılan sosyal değişim içerikli akademik çalışmalar değerlendirilecek sonra şair için seçilen bir deneme ve üç şiirinin “stilistik okuma” metoduyla çözümlenmesi yapılacaktır.

1. Yüce Diriliş Partisi

Türkiye’de İkinci Yeni şiir akımı bazı noktalardan toplumsal değişime dair çabalar da sergilemiştir. Örneğin Sezai Karakoç’un “Yüce Diriliş Partisi” bu minvaldedir. Sezai Karakoç’un “Yüce Diriliş Partisi” [Türkiye’deki tek şairler partisidir.], toplumsal değişim ve dönüşüm temasını titizce ele alır. Bu yapı Türkiye’nin o dönemdeki siyasi ve toplumsal atmosferinden beslenerek, aynı bağlamda güçlü bir eleştiri sunar. Karakoç’un şiiri, toplumsal değişimin ideolojik ve kültürel boyutlarını işlerken, bireyin içsel dönüşümünü de temsil eder. “Yüce Diriliş Partisi” olarak adlandırılan siyasi oluşumun simgesi olarak verilen figürler, toplumun ideolojik kutuplaşmalarını ve bireyin bu kutuplaşmalar karşısında duruşunu işaret eder. Anlayışın dolunay karşısında duran, güller açan gül ağacı temel metaforudur. Karakoç, bu simgeler aracılığıyla toplumsal değişimin zorluklarını ve çatışmalarını gözler önüne serer. “Yüce Diriliş Partisi” hem ideolojik hem de toplumsal açılarından değerlendirildiğinde, çağdaş Türkiye siyasetinde yeni bir vizyon ve dönüşüm arayışının sembolü olarak öne çıkmaktadır. Parti, toplumsal dönüşüm ve yeni bir diriliş umudunu taşıırken, bu vizyonun sahada nasıl hayat bulacağı önemli bir sınavdır. “Yüce Diriliş Partisi”, Türkiye’nin tarihsel ve kültürel kodlarından beslenen bir yeniden doğuşun ifadesi olarak, toplumsal beklentilere cevap verme potansiyeline sahiptir.

“Yüce Diriliş Partisi”, sadece bir siyasi oluşumun adı olmaktan öte, toplumsal bir uyanışın ve dönüşümün sembolü olarak görülmelidir. Karakoç’un bu yaklaşımı, Türkiye’nin o dönemdeki siyasi çalkantılarına ve toplumsal çatışmalarına eleştirel bir bakış sunarken, insanın varoluşsal soruları ile içsel yolculuğu üzerine de düşündürür. Şiirindeki simgeler ve metaforlar, toplumsal değişimin karmaşıklığını, derinliğini anlamamıza yardımcı olurken, Karakoç’un edebi dili/estetik anlayışı da eserin gücüyle etkisini artırır. “Yüce Diriliş Partisi”, toplumsal değişimin yanı sıra bireyin ideolojik ve duygusal dünyasındaki çatışmaları da ele alarak, okuyucuya imgesel bir düşünsel yolculuk sunar. [Karakoç’un hayatın her alanında olduğu kadar edebi camiada da kendine has bir tavrı ve duruşu vardır. Şair, yazar ve düşünür olarak bilinen

Karakoç, İslam düşüncesi ile kültürü üzerine yoğunlaşan çalışmalar yapmış, bu alanda önemli eserler vermiştir. Karakoç, İslam medeniyetinin yeniden dirilişi konusunu merkezine alır. "Diriliş" kavramı, onun düşünce sisteminin temel taşıdır. İslam'ın, modern dünyanın sorunlarına çözüm sunabilecek yegâne medeniyet olduğunu savunur. Müslümanların kendi medeniyetlerine dönerek bir diriliş yaşamaları gerektiğini vurgular.

Sezai Karakoç, milli ve manevi değerlere büyük önem verir. Türk-İslam sentezinin modern Türk toplumunda yeniden güçlenmesi gerektiğine inanır. Milli kimlik ve kültürün korunması, geleneğe bağlı kalarak yaşatılması, genç nesillere aktarılması konularında hassasiyet gösterir. Geleneksel ile modern arasında bir köprü kurmaya çalışır. Hem Batı'nın eleştirisini yapar hem de Batı'dan alınabilecek değerleri göz ardı etmez. Modernizmin insanı yalnızlaştıran, maneviyattan uzaklaştıran yönlerini eleştirirken, geleneksel değerlerin modern dünyaya entegrasyonunu savunur. Karakoç'un şiirlerinde ve edebi eserlerinde detaylı bir mistik/ metafizik hava vardır. Sembolizmi ve mana/ anlam katmanlarını kullanarak okuyucusunu düşünmeye, içten içe sorgulamaya teşvik eder. Sanatı, hakikatin bir yansıması olarak görür ve sanatsal üretimin bu anlamda bir diriliş aracı olduğunu düşünür. Sezai Karakoç, sosyal ve siyasi konulara da eğilir. Toplumun ve devletin, adalet, ahlak ile erdem üzerine inşa edilmesi gerektiğini savunur. Toplumun yozlaşması, adaletsizlik ve ahlaki çöküş gibi konulara dair eleştirilerde bulunur. Bu problemlerin çözümünün reçetesinin 'İslami değerler'e dönüşte olduğunu belirtir.]

2. Yöntem

Bu çalışmada, modern Türk şiirindeki toplumsal değişimi incelemek için stilistik yöntem kullanılmıştır. Stilistik analiz, şiirsel dilin ya da yapının incelenmesi yoluyla, metnin toplumsal bağlamını ve anlam katmanlarını açığa çıkarmayı amaçlar. Bu bağlamda, şiirlerdeki dilsel unsurların detaylı bir şekilde incelenmesi, yazarların toplumsal değişimi nasıl algıladığını ve ifade ettiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmada ayrıca, Sezai Karakoç'un şiirlerindeki toplumsal değişim temalarını daha kapsamlı bir şekilde analiz etmek için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, şiirlerde geçen anahtar kelimelerin, imgelerin ve metaforların sıklığını ve bağlamını inceleyerek, Karakoç'un toplumsal eleştirilerinin hangi yönlerinin öne çıktığını tespit etmeyi amaçlamıştır. İçerik analizi, nitel verilerin sistematik bir şekilde kategorize edilmesine olanak tanıyarak, şiirlerin sosyolojik bağlamını daha net ortaya koymuştur. Bu sayede, Karakoç'un modernleşme, gelenek, kültürel yozlaşma ve kimlik gibi temaları nasıl işlediği ve bu temaların toplumsal değişimle olan ilişkisi daha teferruatlı anlaşılmıştır.

3. Bulgular

Bu çalışmada, Sezai Karakoç'un şiirleri stilistik yöntemle incelenmiş ve şiirlerinde toplumsal değişimin izleri detaylı bir şekilde ortaya konmuştur. Karakoç'un eserleri, İkinci Yeni hareketinin karakteristik özelliklerini taşıyarak, dönemin toplumsal ve kültürel dönüşümlerine güçlü bir yanıt niteliğindedir. Karakoç'un şiirlerinde dil ve stilistik unsurlar dikkatle analiz edilmiştir. Örneğin "Mona Roza" şiirinde, dilin sadeliği ve içsel ritim, bireysel duyarlılığın toplumsal yansımalarıyla örtüşmektedir. Şiirin yapısal özellikleri, modern Türk şiirinin geleneksel formlarından uzaklaşarak yeni bir ifade biçimi arayışını yansıtırken, toplumsal değişimlere de işaret etmektedir. Bu bağlamda, dilin sadeleşmesi ve imgesel anlatım, okuyucunun şiire olan yaklaşımını değiştirmekte, onu kapsamlı/ tumturaklı bir düşünsel sürece davet etmektedir. Karakoç'un "Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine" adlı şiirinde ise

şehirleşme ve göç temaları ön plana çıkmaktadır. Şiirin stilistik analizi, mekânsal imgelerin sıklıkla kullanımı ve metaforların zenginliği ile toplumsal değişimin karmaşıklığını, birey üzerindeki etkilerini gözler önüne sermektedir. Şiirdeki dilsel yapı, okuyucuya bir yandan modern şehir hayatının hızla değişen dinamiklerini sunarken, diğer yandan da geleneksel değerlerin kaybına dair bir melankoli yaratmaktadır.

Karakoç'un şiirlerinde sıkça karşılaşılan bir diğer tema ise siyasi çalkantılar ve bu çalkantıların bireysel ya da toplumsal yaşamdaki izdüşümleridir. "Hızlarla Kırk Saat" şiirinde, tarihi ve mitsel imgeler kullanılarak siyasi, toplumsal eleştirilerde bulunmaktadır. Stilistik yöntemle yapılan analiz, imgelerin dilsel olarak nasıl yapılandırıldığını ve şiirin tematik katmanlarını nasıl oluşturduğunu göstermektedir. Sezai Karakoç'un şiirleri, toplumsal değişimi yansıtan ve eleştiren güçlü birer araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Stilistik yöntemle yapılan yeni okuma, Karakoç'un dil ve yapı üzerinden toplumsal eleştirilerini nasıl şekillendirdiğini, okuyucusunu bu değişim sürecine nasıl dahil ettiğini ortaya koymaktadır. Karakoç, şiirleri aracılığıyla hem bireysel hem de kolektif kimlik arayışlarını, marjinal grupların mücadelelerini ve gelenek ile modernite arasındaki gerilimleri başarılı bir şekilde yansıtmaktadır.

4. Sezai Karakoç Düşüncesi ve Toplumsal Değişim

Sezai Karakoç'un şiir evreninde toplumsal değişim teması, yalnızca dışsal bir olgu olarak değil, bireyin içsel dönüşümüyle organik bağlar kuran poetik bir mesele olarak karşımıza çıkar. Bu bölümde, akademik literatürdeki tespitlerin ışığında Karakoç'un şiirlerindeki toplumsal eleştirisinin nasıl somutlaştığını göstermek amacıyla üç katmanlı bir değerlendirme öneriyoruz: (1) Kuramsal altyapının şiirlerdeki izdüşümleri, (2) Karakoç'un poetik söyleminin sosyolojik arka planı, (3) Metinlerarası bağlamda diriliş düşüncesinin toplumsal yansımaları.

Toplumsal değişim düşüncesi, özellikle ideolojiler bağlamında büyük önem taşır. Dünyayı değiştirme hedefi güden ideolojilerin, değişimin doğası ve kimler tarafından, hangi stratejilerle gerçekleştirileceği konusundaki kavrayışları, onların toplumsal değişim tasarımlarında kendini gösterir. Ahmed Taha Ercan tarafından hazırlanan "İslamcılığın Toplumsal Değişim Fikri ve Romantizm: Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç ve İsmet Özel" (2022) başlıklı tezde bu konu ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu çalışmada, Cumhuriyet İslamcılığının toplumsal değişim fikri, romantizm ile olan ilişkisi çerçevesinde ele alınmaktadır. Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç ve İsmet Özel'in yazıları ve eserleri temel alınarak yapılan incelemede, akımın diğer önemli temsilcilerinin de yazılarından faydalanılarak söylem analizi yöntemiyle toplumsal değişim anlayışı analiz edilmektedir. Araştırma, "Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç ve İsmet Özel örneğinde İslamcılığın toplumsal değişime dair kavrayışı nedir?" sorusuna yanıt aramaktadır. Çalışmanın hipotezi, 1960'lar ve 1970'ler boyunca İslamcı düşüncede bir tür romantik düşünme biçiminin ortaya çıktığı ve bu nedenle toplumsal değişim anlayışının romantik perspektif ile idealist bir bakış açısına dönüştüğüdür. Romantik form, İslamcılığın gerçekçi sosyo-politik formundan ayrılarak hareketi idealist bir yöne kaydırmıştır (Ercan, 2022, s.6).

İbrahim Durmaz'ın "Sezai Karakoç'un Siyasi Düşüncesi" (2022) adlı çalışması, şairin siyasi düşüncesinin Türkiye'de İslamcılık tartışmaları çerçevesinde özgün bir yere sahip olduğunu iddia etmektedir. Üç alt hipotezle desteklenen bu iddia, ilk olarak Karakoç'un siyasi düşüncesini klasik İslam siyasal düşüncesinden güç alarak oluşturduğunu savunur. Kozmik güzellik ve iyilikle bağlantılı "sanat olarak siyaset" vurgusu, ahlak-siyaset ilişkisi, çoban yönetici anlayışı gibi kavramlar Karakoç'un geleneksel İslam siyasal düşüncesini modern

zamanlarda estetik bir şerh olarak yaşamaya çalıştığını gösterir. İkinci hipotez, Karakoç'un modern politik tasavvurunun hem geleneksel dünya görüşünden hem de Batı düşüncesindeki Romantizm ve Varoluşçuluk eleştirilerinden etkilendiğini öne sürer. Karakoç, siyaseti teolojipolitik ekseninde değerlendirir ve Batı düşüncesiyle genç yaşlardan itibaren etkileşim halindedir. Romantizmin estetik duyarlılıkları ve Varoluşçuluğun çağdaş açmazlarla ilgili vurgularıyla Karakoç'un düşüncesi bunlara yakınlık göstermektedir. Ancak, Karakoç'un "öz"e inancı, teleolojik evren anlayışı ve Allah inancını merkezde tutması onu Sartre ile Camus gibi varoluşçulardan ayırır. Son hipotezde, Karakoç'un siyaset tanımının "insan ile eşyaya, imanı nakşetme eylem ve dirilişi" üzerine kurulu olduğu belirtilir. İman, Karakoç için politikanın merkezindedir ve tüm kavramlar bu imanı nakşetmeye çıkar. Şiirinde bu anlayışı zarif bir hali misali ilmek ilmek dokur. Karakoç, politikanın bir bilim veya sanat olduğundan bahsederken, imanlı olmanın ve kalmanın önemini vurgular. Bu perspektif, Karakoç'un siyasi düşüncesinin temelini oluşturur ve İslam'ın kurucu değerleriyle modernliği harmanlayarak özgün bir eleştiri sunar (Durmaz, 2022, ss.187-188).

Hatice Kübra Varol'un "Karakoç'un şiirlerinde halk bilimi unsurları" (2023) adlı çalışması, Sezai Karakoç'un "Gün Doğmadan" adlı şiir kitabındaki halk bilimi unsurlarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Halk biliminin tanımı ve tarihsel süreci ile Karakoç'un hayatı ile edebi kişiliği ele alındıktan sonra, şiirlerde doğum, evlilik, ölüm gibi geçiş dönemleri ve halk kültürüne dair unsurlar incelenmiştir. Karakoç'un halk bilimiyle beslenerek diriliş düşüncesi çerçevesinde şiirlerini yazdığı belirlenmiştir (Varol, 2023, s.73). Sulman Nasır İbrahim Abdallah'ın "Sezai Karakoç, Abdullah et-Tayyib ve T. S. Eliot'un şiir ve nesirlerinde medeniyet algısı" (2023) adlı çalışması Sezai Karakoç, T. S. Eliot ve Abdullah et-Tayyib'in medeniyet algılarını karşılaştırmalı edebiyat bağlamında incelemektedir. Üç şairin eserlerinde kültür, dinî düşünce, inanç, coğrafya, tarih ve gelenek gibi unsurların medeniyet algılarını nasıl şekillendirdiği analiz edilmiştir. Karakoç ve Tayyib'in İslam medeniyetini, Eliot'un ise Hristiyan medeniyetini yeniden kurmaya çalıştığı belirlenmiştir (Abdallah, 2023, s.8). Suveyda Yıldız'ın "Sezai Karakoç'un Yitik Cennet ve John Milton'ın Paradise Lost eserlerinde cennetten çıkarılma hadisesinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi" (2022) çalışması yaratılış ve cennetten düşüş temalarını işleyen John Milton'ın "Paradise Lost" ve Sezai Karakoç'un "Yitik Cennet" eserlerini karşılaştırmalı edebiyat bağlamında inceler. Eski Ahit ile Kur'an-ı Kerim'deki yaratılış ve düşüş anlatılarının bu iki esere nasıl yansıdığı, yazarların Tanrı, Şeytan, Âdem ya da Havva figürlerini nasıl ele aldıkları analiz edilir. Milton, yaratılış ve düşüşü otoriter bir Tanrı ile bedensel Şeytan figürleri üzerinden işlerken, Karakoç metafizik bir perspektiften Tanrı'nın insanı yüce bir gaye için yarattığını vurgular. Her iki eser farklı teolojik ve estetik yaklaşımlarla insanın varoluşsal hikayesini yorumlar (Yıldız, 2022, ss.103-105).

Batuhan Şuoruç'un "Sezai Karakoç, Nuri Pakdil ve İsmet Özel'in şiirinde isyan" (2022) çalışmasında Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, İsmet Özel'in edebi eserlerinde İslamî bir bakış açısıyla, insanı ya da insana ait değerleri yok sayan düşüncelerin eleştirisi ile hayat tarzlarına değinilmiştir. Şairlerin bu duruma karşı yüksek sesli bir isyan sergiledikleri açıklanmıştır. Şairlerin şiirlerinde isyanı nasıl ifade ettikleri, kullandıkları imgeler ve dil-üslup özellikleri detaylandırılmış; bu bağlamda, İslam inancının isyan kavramına ilişkin görüşleri de araştırılmıştır. Her bir şairin isyan kavramını nasıl temellendirdiği ve şiirlerinde bu kavrama dair özgün değerlendirmeleri sistematik bir şekilde ele alınmıştır (Şuoruç, 2022, ss.176-178). Gözde Çitler'in "Türkiye'de İslami varoluşçuluk: Sezai Karakoç'un eserlerinde varoluşçu kavramlar" (2022) çalışması Sezai Karakoç'un varoluşçuluğun dört ana kavramı olan ölüm,

özgürlük, otantiklik ve yabancılaşmayı İslam ile tasavvuf çerçevesinde ele alarak İslami varoluşçuluk olarak adlandırılan özgün bir perspektif geliştirdiğini analiz etmektedir. Araştırma, Karakoç'un şiiri ile düzyazılarında, varoluşsal sorulara İslam ve tasavvufi literatürle yanıt aradığını ortaya koymaktadır. Karakoç'un eserleri, dünyevi ıstırap ve umutsuzluğu aşarak Allah'a ulaşmayı, sahil bir mümin olarak otantik bir hayat sürmeyi, ilahi aşk yoluyla nihai özgürlüğe kavuşmayı, bireyin yabancılaşmasını sona erdirerek İslam medeniyetine ulaşmayı vurgular. Metin, Karakoç'un diriliş doktrinini varoluşçuluğun temel kavramlarıyla kavramsallaştırarak literatüre katkı sunmaktadır (Çitler, 2022, ss. 10-19). Serdar Şahin'in "Türkiye'de İslamcılık düşüncesinin postkolonyal teori çerçevesinde incelenmesi: Nurettin Topçu ve Sezai Karakoç'un dergi yazıları örneği" (2021) çalışması Türkiye'deki İslamcılık düşüncesini, bu fikriyatın önemli mecraları olan Hareket ve Diriliş dergilerini postkolonyal teori bağlamında incelemektedir. Nurettin Topçu'nun Hareket Dergisi ile Sezai Karakoç'un Diriliş Dergisi'ndeki yazıları karşılaştırılarak, Türk modernleşmesinin eleştirisi ve İslamcılık düşüncesinin yeni bir bağlamda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Her iki yazarın Batılılaşma ve Avrupa merkezci anlatılara olduğu kadar cari din tasavvurları ile İslamcı söyleme yönelik eleştiriler getirdiği, bu eleştirilerle özgün bir yerli [Milli] İslamcılık anlayışı ortaya koydukları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma, Topçu ve Karakoç'un farklı siyasal tasavvurlarına rağmen ihyacı aydınlar olarak yeni bir entelektüel tipin temsilcileri olduklarını ortaya koymaktadır (Şahin, 2021, ss.160-175).

Rıdvan Tan, "Siyaset ve ütopya: Sezai Karakoç'un diriliş kavramı üzerine bir değerlendirme" (2021) çalışmasında ütopya kavramını siyasal bir tahayyül olarak ele alarak, Sezai Karakoç'un "Diriliş" kavramını bir siyasal ütopya olarak değerlendirmiştir. İlk bölümde Platon, Farabi ve Thomas More gibi ütopyistlerden hareketle ütopya/ siyaset ilişkisi incelenmiştir. İkinci bölümde Karakoç'un düşüncesindeki hâkim kavramlar analiz edilmiştir. Son bölümde ise Karakoç'un Diriliş düşüncesinin bir ütopya örneği teşkil edip etmediği tartışılarak, Doğu ve Batı ütopya gelenekleri arasındaki fark ile benzerlikler ortaya konmuştur (Tan, 2021, ss.97-105). Hasan Ali Servi'nin "Sezai Karakoç'un diriliş fikri ve medeniyet anlayışı" (2021) çalışmasında Sezai Karakoç'un eserlerinden yola çıkarak din ve toplum anlayışı ile diriliş/ medeniyet kavramları incelenmiştir. Karakoç, dinin birey ve toplum üzerindeki etkilerine özel önem atfetmiş, medeniyetin kimlik ile kişilik oluşumundaki rolünü vurgulamıştır. Araştırma, Karakoç'un fikirlerini sosyolojik bir bakış açısıyla ele alarak, toplumsal diriliş ve medeniyet sorunları bağlamında değerlendirmiştir. Araştırma, Karakoç'un hayatı, din-toplum anlayışı, diriliş fikri ve medeniyet kavramlarını kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir (Servi, 2021, ss.105-109). Safure Nermin Öz'ün "Türkiye'de İslamcılık düşüncesi bağlamında Sezai Karakoç ve Diriliş dergisi" (2021) çalışmasında ise Türkiye'de İslamcılık düşüncesi ve Sezai Karakoç'un bu düşünce akımındaki yeri incelenmiştir. Araştırma, Karakoç'un 1960-1992 yılları arasında yayımladığı Diriliş dergisindeki yazılarını doküman analizi yöntemiyle ele alarak İslamcılık ile ilgili görüşlerini ortaya koymuştur. Karakoç, Diriliş düşüncesini İslam toplumlarının ve insanlığın kurtuluşu olarak görmüş, İslam medeniyetinin yeniden canlandırılması gerektiğine inanmıştır. Araştırma sonucunda, Karakoç'un düşünce dünyasında ve söylemlerinde yıllar içinde belirgin bir değişim olmadığı tespit edilmiştir (Öz, 2021, ss.106-114).

Sevil Türkyılmaz'ın "Sezai Karakoç düşüncesinde inancın birey ve toplum üzerindeki diriltici etkisi" (2021) çalışmasında Müslüman düşünür Sezai Karakoç'un İslam inanç esaslarına dair görüşlerini kelimeler ekollerinde ışığında değerlendirerek, çağımızın inanç krizi ile ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır. Karakoç'un edebi kimliğinin gölgesinde kalan inanç konusundaki görüşleri,

İslam medeniyeti bağlamında kelami açıdan ele alınmıştır. Bu kapsamda, Karakoç'un düşüncelerindeki ileri görüşlülük ve manevi deha keşfedilmeye çalışılarak, "Sezai Karakoç Düşüncesinde İnançın Bireysel ve Toplumsal Yansımaları" incelenmiştir. Ayrıca, farklı alanlarda görüş sunan düşünür ve yazarlardan da faydalanılarak Karakoç'un düşüncelerine daha geniş bir perspektif kazandırılmıştır (Türkyılmaz, 2021, ss.117-120). Ayşe Çelebioğlu'nun "Sezai Karakoç'ta diriliş düşüncesi ve din" (2020) çalışmasında Sezai Karakoç'un "Diriliş Düşüncesi"ni İslami bakış açısıyla toplumsal değişme ve krizlere çözüm önerisi olarak sunduğu, İslam birliği tezini savunduğu vurgulanmaktadır. İki bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde Karakoç'un entelektüel yaşamı, din olgusunun şekillendiği yıllar ve "Diriliş Düşüncesi" detaylıca ele alınmıştır. İkinci bölüm ise Karakoç'un Diriliş düşüncesinin din ile ilişkisini sosyolojik açıdan analiz etmiş ve İslamcılık bağlamında değerlendirmiştir (Çelebioğlu, 2021, ss.56-58). Enes Alim'in "Yusuf Atılgan, Sezai Karakoç ve Rasim Özdenören'in hikâyelerinde taşra" (2020) çalışmasında Yusuf Atılgan, Sezai Karakoç ile Rasim Özdenören'in, Türk edebiyatında taşra coğrafyasını önemli bir tematik unsur olarak kullanarak hikâyelerine derinlik kattıkları tartışılmıştır. Taşra, yazarların eserlerinde bireyin psikolojisini ve çevresini şekillendiren bir ortam olarak işlenmiştir. Her yazarın taşra algısı, edebi ve fikri bakış açılarına göre farklı anlamlar yüklenmiş, hikâyelerinde çeşitli anlatım teknikleriyle zenginleştirilmiştir (Alim, 2020, ss. 99-112). Selçuk Yıldız'ın "Sezai Karakoç'un İnsanlığın Dirilişi adlı eserinin sözlük çalışması" (2020) Sezai Karakoç'un "İnsanlığın Dirilişi" eserini temel alarak sözlük, dizin ve söz varlığı içeren bir çalışma olarak sunulmuştur. Türkçe Sözlük'te bulunmayan sözcükler çeşitli kaynaklar kullanılarak taranmış ve anlamları belirlenmiştir. Ayrıca, Karakoç'un dil kullanımı ve eserlerinde öne çıkan kavramlar üzerine analizler yapılmıştır, bu da Türkçe dil çalışmaları için önemli bir kaynak sunmaktadır (Yıldız, 2020, ss.233-237).

Emine Bozkurt, "Sezai Karakoç'un şiir ve hikâyelerinde kadın imgeleri" (2020) çalışmasında Sezai Karakoç'un şiir ile hikâyelerindeki kadın imgelerini analiz etmeyi hedeflemektedir. Karakoç'un eserlerinde kadınlar genellikle anne, ideal kadın, mecazi aşk sembolü (Leyla), vefakâr Anadolu kadını gibi rollerde tasvir edilir. Çalışma, yazarın hayatı ve sanatıyla başlayıp, "Gün Doğmadan" adlı şiir koleksiyonundaki kadın imgelerini inceleyerek devam ettirilmiştir. "Meydan Ortaya Çıktığında" ile "Portreler" adlı hikâye kitaplarında yer alan kadın imgeleri tespit edilmiştir. (Bozkurt, 2020, ss.160-165). Murat Davan'ın "Sezai Karakoç'a göre aşk ve varoluş" (2019) çalışmasında Ahmet Sezai Karakoç'un edebiyat/ düşünce dünyasındaki önemli konumu ve özellikle aşk ile varoluş kavramlarına bakışı ele alınmıştır. Karakoç'un edebî ve felsefî kişiliği incelenirken, varoluşçuluk felsefesinin eserlerine nasıl yansıdığı, aşk kavramının onun için ne anlama geldiği üzerinde durulmuştur. Varoluşçuluk ile aşkın Karakoç'un şiir ve düşünce yazılarında nasıl işlendiği örneklerle açıklanmıştır (Davan, 2019, ss.67-69). Murat Er'in "Sezai Karakoç'ta şehir üzerine sosyolojik bir inceleme" (2019) başlıklı çalışmasında Karakoç ve şehir konusu irdelenmiştir. Tarihçiler ve sosyologlar, şehirlerin ortaya çıkışını uygarlıkların doğuşuyla ilişkilendirir, şehirlerin uygarlıkla özdeş görüldüğünü savunurlar. Batı'da kapitalizme geçişte şehirler önemli bir rol oynamış ve Batı'nın tarihsel başarılarının merkezinde yer almıştır. Sezai Karakoç, medeniyeti insanın hem fiziki hem de manevi ihtiyaçlarını karşılayan bir olgu olarak tanımlar ve İslam medeniyetini vahiy kaynaklı medeniyetlerin sonuncusu olarak görür. Karakoç, şehirleri medeniyetlerin yansıması olarak kabul eder ve İslam şehirlerini Medine'yi esas alarak değerlendirdiği bir modelle açıklar (Er, 2019, ss.96-99). Harun Akdemir'in "Sezai Karakoç'un siyasal fikri ve diriliş tezi" (2019)

çalışmasında Karakoç'un siyasal fikri felsefi-analitik bir metodolojiyle tartışılarak, onun düşüncelerinde belirgin bir siyasal fikrin bulunduğu ileri sürülmektedir. Çalışma, siyasal ve siyaset kavramlarını açıklayarak Karakoç'un siyasal fikrini ontoloji olarak siyasal kavramı çerçevesinde değerlendirmiştir. Karakoç'un düşüncelerinin siyasal bağlamda daha iyi anlaşılması için, onun önerdiği siyasal varoluş biçiminin temelleri ve ilkeleri analiz edilmiştir (Akdemir, 2019, ss.109-112).

Merve Ekim'in "Sezai Karakoç'un Batı uygarlığı algısı" (2019) çalışmasında bahsettiği şekliyle Sezai Karakoç, İslam Medeniyeti'ni hem Doğu hem de Batı medeniyetlerinden ayrı ve denge unsuru olarak görür. Batı medeniyetini akıl ve maddiyat ekseninde eleştirirken, Doğu medeniyetinin de batıl inançlar ya da duygusallıkla sınırlı kaldığını belirtir. Karakoç, Batı medeniyetine olan eleştirilerini özellikle ilk dönem şiirlerinde sembolik ve dolaylı bir şekilde ifade eder, bu eleştiriler bireylerin modernleşmeyle yaşadığı bunalımları, değer kaybını vurgular. Edebiyat ve siyasetin bağlantısını inceleyen çalışma, disiplinler arası bir yaklaşım sergileyerek şiirin siyasi düşünceyi yansıtırma gücünü ortaya koymayı amaçlar (Ekim, 2019, ss. 100-109). Betül Sezer Öztemiz'in "Sezai Karakoç'un din ve toplum anlayışı" (2019) çalışmasında Cumhuriyet Dönemi'nin önemli şair ve düşünürlerinden Sezai Karakoç, eserlerinde Tanrı, din, insan, kültür, medeniyet ve millet gibi metafizik kaynaklı konulara odaklanılmıştır. Karakoç, İslam merkezli ideal bir toplum ve din anlayışını benimserken, bu kavramları medeniyet çerçevesinde yorumlamıştır. Çalışmada, Karakoç'un din ve toplum anlayışı sosyolojik açıdan analiz edilmiştir (Öztemiz, 2019, ss.104-108). Murat Ceylan'ın "A. Sezai Karakoç'un eserlerinde diriliş anlayışı" (2018) çalışmasında; Cumhuriyet döneminin önemli şair, düşünürlerinden "A. Sezai Karakoç; İslam dünyasının ekonomik, sosyo-kültürel sorunlarını analiz ederek Diriliş Partisi'ni kurmuş, Diriliş ekolünü topluma tanıtmıştır," değerlendirmesi yapılmıştır. Karakoç, İslam medeniyetinin sorunlarının kısa vadede değil, diriliş nesli ile uzun vadede çözülebileceğini savunur. Çalışma, Karakoç'un siyasi kimliği, Diriliş ekolündeki siyasi ilkeleri, iç siyaset, iktisat ve dış siyaset anlayışını ele alan bir giriş ile dört bölümden oluşmaktadır (Ceylan, 2018, ss.79-82).

Ömer Ertürk'ün "Sezai Karakoç'un diriliş düşüncesinde kutlu millet" (2018) Sezai Karakoç'un hayatı, eserleri, Diriliş düşüncesi ve Kutlu Millet anlayışı incelenmiştir. Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde Karakoç'un hayatı ve eserleri, ikinci bölümde Diriliş düşüncesinin etmenleri ile günümüzdeki durumu, üçüncü bölümde ise millet kavramı ya da Kutlu Millet anlayışı analiz edilmiştir. Sezai Karakoç, İslam, medeniyet, millet ve Batı kavramlarını hem kendi içinde hem de Doğu-Batı karşılaştırmasıyla ele alarak, Türk edebiyatı ile düşünce tarihinin önemli bir temsilcisi olmuştur (Ertürk, 2018, ss.141-145). Ramazan Enser'in "Sezai Karakoç'un şiirlerinde geleneğin tezahür odakları olarak insan, zaman ve mekân" çalışmasında Sezai Karakoç'un gelenek anlayışı, şiirinde insan, zaman ve mekân kavramlarını algılayış biçimleri incelenmiştir. Karakoç'un İslami dünya görüşü çerçevesinde geleneği modern şiirin imkânları içinde nasıl ele aldığı tespit edilmiştir. Modernitenin Tanrı'dan bağımsız doğa ve insan algısını eleştiren Karakoç, metafiziğin yeniden hayata hâkim kılınması gerektiğini savunarak "diriliş insanı" adını verdiği bir insan modeli önerir. Ayrıca, Karakoç'un şiirinde mekân, İslam uygarlığının coğrafyası ve İslam şehirleri olarak algılanmakta, zamanın döngüsel bir anlayışla ele alındığı sonucuna varılmıştır (Enser, 2018, ss.362-370). İrfan Karadeniz'in "Sezai Karakoç'ta toplum, millet ve devlet kavramları" (2017) çalışmasında Sezai Karakoç'un hayatı ve eserleri kısaca tanıtıldıktan sonra, birinci bölümde onun toplum anlayışı, toplumun temel kurumları ile toplumların sorunları ele alınmıştır. İkinci bölümde Karakoç'un

millet ve milletle bağlantılı devlet, kültür, medeniyet ile ümmet kavramları incelenmiş, ideal millet modeli dışında şair ile aydınların rolü tartışılmıştır. Üçüncü bölümde ise Karakoç'un devlet algısı, devlet-birey ve devlet-toplum ilişkileri ile ideal devlet anlayışı değerlendirilmiştir; ancak bu durum, onun bir siyaset felsefecisi olarak tanımlanması için yeterli bulunmamıştır (Karadeniz, 2017, ss.109-115). Turan Karataş'ın "Sezai Karakoç (hayat-sanat-tenbit)" şairin hayatı, sanatı ve edebiyat dünyasına bakışının incelendiği bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Karakoç'un hayatı ve hayatını şekillendiren prensipler, ikinci bölümde sanatı, üçüncü bölümde ise sanat-edebiyat dünyasına eleştirel bakışı ile tanıdıklarına dair görüşleri ele alınmıştır. Edebiyat doktorası kapsamında hazırlanan çalışmada, Karakoç'un düşünce dünyasından ziyade sanat eserlerine odaklanılmış ve eserlerinin kronolojik bir bibliyografyası ile yayınlanmamış şiirleri de eklenmiştir (Karataş, 1994, s.3). Sümeyye Beyzanur Ergün'ün "Türk aydınının din anlayışı (Sezai Karakoç ve İdris Küçükömer örneği)" (2019) Türk aydınlarının din ve toplum ilişkisine odaklanarak, Sezai Karakoç ve İdris Küçükömer'in fikir dünyalarını karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Sezai Karakoç'un "Diriliş" düşüncesi ve İdris Küçükömer'in "sivil toplum" kavramı üzerinden, Türkiye'de batılılaşma sürecinin etkileri, bu sürece karşı geliştirilen eleştiriler incelenmiştir. Bu bağlamda, her iki düşünürün de dinin toplumsal işlevine yönelik öneri ve değerlendirmeleri ele alınmıştır, çalışmanın sonunda ise genel bir değerlendirme sunulmuştur (Ergün, 2019, ss.100-105). Sezai Karakoç ve toplumsal değişim arasındaki ilişki, Karakoç'un düşüncesini yansıtan eserlerinde derinlemesine işlenmiştir. İslam medeniyetinin yeniden dirilişi ve toplumsal uyanışın önemi, Karakoç'un başlıca temalarındandır. O, toplumların düşüş sebeplerini analiz ederken, geleneksel değerlerin ve dini prensiplerin yeniden canlandırılmasını savunur. Karakoç'a göre, modern dünyanın sorunları manevi ve ahlaki değerlerin göz ardı edilmesinden kaynaklanmakta olup, toplumsal değişim için bu değerlerin tekrar ön plana çıkarılması gerekmektedir.

4. Modernleşme ile Gelenek Arasında Karakoç'un Şiirleri ve Denemesi

Karakoç'un modernleşme sürecine yönelik eleştirileri ve geleneksel değerlerin korunması üzerine yoğunlaşan şiirsel bir yaklaşımı vardır. Karakoç'un şiirlerinde kültürel yozlaşma ve toplumsal değerlerin kaybı temalarının işlenmesi söz konusudur. Toplumsal kimlik ve aidiyetin değişim süreçlerindeki yeri ve Karakoç'un bu konulara dair eleştirileri de mevcuttur. Batılılaşma sürecinin toplumsal etkileri ve Karakoç'un bu sürece karşı geliştirdiği şiirsel direniş oldukça "millî" bir tavır alır. Toplumsal değişim süreçlerinde dini ve manevi değerlerin rolü ve Karakoç'un bu değerleri nasıl savunduğu önemlidir. Sezai Karakoç'un toplumsal "Değişim – Dönüşüm" üzerine yazmış olduğu 12 Nisan 2018 tarihli metni/ bildirgesinin alıntısı şöyledir:

"Fransız İhtilâli'nden itibaren aydınlara özgü kavramlar kitlelere yayıldı ve bu eğilim günümüzde 'Demokrasi' kavramında somutlaştı. Demokrasi artık sadece bir yönetim biçimi değil, aynı zamanda bir psikoloji ve yaşam tarzı olarak algılanıyor. Batı'daki değişim süreci Rönesans'la başlayıp Sanayi Devrimi ve Bilgi Çağı ile hızlanırken, bu dönüşüm bizim kültürümüzde 'Batılılaşma', 'modernite' ve 'çağdaşlaşma' kavramlarıyla karşılık buldu. Ancak bu süreç, özbenliğin kaybı ve yabancılaşma riskini beraberinde getirdi. Gerçek bir ilerleme, Batı'yı taklit etmek yerine, kendi köklerinden güç alarak mümkündür. İslam medeniyeti, tarih boyunca Batı'ya karşı direnmiş, ancak 21. yüzyıla Batı'nın sistemli istilasıyla girmiştir. Bu dönüşüm dayatması, milletlerin öz kimliğini tehdit eden bir kişisizleşme sürecidir. Batı'nın medeniyetler üzerindeki etkisi, diğer kültürleri yok etme veya dönüştürme amacı taşırken, İslam dünyası için çözüm, kendi kimliğine dönüşle mümkündür. Medeniyetlerin birbirine etkisi tarih boyunca kaçınılmaz olsa da, bir medeniyetin diğerine dönüşmesi, yozlaşma ve

uşaklaşmadan öteye gidemez. İslam dünyası, kendi değişim ve dönüşüm sürecini, köklerinden beslenerek, diriliş mücadelesiyle gerçekleştirmelidir. Bu süreç, Haçlı Seferleri ve Moğol İstilasası'ndan daha büyük bir meydan okuma olup, İslam dünyasının ikinci dirilişini başlatabilir." (Karakoç, 2018, ss.1-3).¹

Bu metin stilistik okuma ve sosyolojik çözümleme yöntemiyle analiz edebilir. Alıntılanan pasaj, demokrasi, ilerleme, değişim gibi kavramların tarihsel ve kültürel değişime odaklanan bir stilistik analiz için zengin malzemeler sunmaktadır. Metindeki dil ve anlatım, bir düşünce tarzının nasıl zamanla şekillendiğini, toplum üzerinde nasıl etkiler yarattığını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Metin, soyut kavramları somutlaştırarak kullanmaktadır. Örneğin "Demokrasi"nin bir düşünce tarzı, bir psikoloji ve bir hayat tarzı olarak nasıl algılandığını vurgulanmaktadır. Bu, demokrasinin sadece bir yönetim biçimi olmanın ötesinde, güçlü kültürel ve toplumsal etkileri olduğunu göstermektedir. Metin, Rönesans'tan başlayarak modern zamanlara kadar uzanan bir perspektif sunmaktadır. "Yeni hayat", "ilerleme", "sanayi devrimi", "bilgi çağı" gibi terimlerle tarihsel değişimin ve ilerlemenin izlerini sürmektedir. Toplumların zamanla nasıl değiştiğini ve bu süreçte hangi ideallerin önem kazandığını anlamamızı sağlamaktadır. Metin, demokrasi ve değişim kavramlarının sadece fikrinsel değil, sosyopolitik bir boyutu olduğunu da işaret etmektedir. Özellikle "Devrim" in, değişimin temel dinamiği olarak nasıl algılandığını vurgulayarak, toplumsal dönüşümün nasıl bir güç olduğunu göstermektedir. Metindeki uzun cümle yapıları ve tekrarlar, konunun karmaşıklığını, anlamı vurgulamak için kullanılmış gibidir. Ayrıca, bazı terimlerin (örneğin "başkalaşım", "gelişim", "yabancılaşma") özel vurgularla kullanılması, bu kavramların karmaşıklığını ve çok yönlülüğünü göstermeye yardımcı olmaktadır. Metin, kültürel değişimin bireyler üzerindeki etkilerini ve bunun toplumsal kimlik üzerindeki yansımalarını da tartışmaktadır. "Kültür değişimleri" ve "değişme" kavramlarıyla, toplumun geçirdiği dönüşümün ne anlama geldiğini ve insanların bu değişimleri nasıl algıladığını göstermektedir. Metin stilistik bir okuma ile incelendiğinde, demokrasi, ilerleme ve değişim gibi kavramların nasıl bir değişime uğradığını ve toplum üzerinde nasıl bir etki bıraktığını yetkinlikle anlamamızı sağlamaktadır. Dilin ve anlatımın kullanımıyla kavramların zenginliği ya da karmaşıklığı ortaya konulmuştur. Bu da metni stilistik bir analiz için zengin bir kaynak haline getirmektedir.

Bu metin, birçok sosyopolitik/ kültürel teması ele alarak derin bir analiz ve yorumlama yapmamıza olanak sağlamaktadır. Pasaj, ağırlıklı olarak ağır ve yüklü bir dil kullanmaktadır. Cümleler uzun ve karmaşık yapılara sahip, bu da metnin çok katmanlı bir düşünceyi ifade ettiğini göstermektedir. Özellikle tekrarlar ve vurgular, metnin altında yatan duygusal-fikrinsel yükü arttırmaktadır. İslam medeniyetinin tarihsel köklerine sık sık atıfta bulunarak, Batı'nın bu medeniyetlere yönelik tarihsel müdahalelerini eleştirmektedir. Haçlı Seferleri, Moğol istilası gibi dönemler üzerinden İslam dünyasının geçmiş mücadelelerine vurgu yaparak, bugünkü dönüşüm ve modernleşme tartışmalarına bağlanmaktadır. Batı'nın İslam dünyasına yönelik hegemonik tasarımlarını ve bu tasarımların nasıl bir kişilik erozyonuna neden olduğunu eleştirilmektedir. Batılılaşma ve modernleşme yerine, kendi köklerine dönüş fikrini savunmakta, dönüşümün gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedir. Metin, retorik olarak güçlü bir sesle konuşmaktadır. Özellikle "dönüşüm", "modernite" gibi terimlere yüklenen anlam katmanları, güçlü duygusal etkisini arttırmaktadır. Aynı zamanda, Batı'nın İslam medeniyetine yaptığı müdahalelerin eleştirisi de bu retorikte kendini göstermektedir. Kültürel kimliğin

¹ Metnin orijinaline <http://yucedirilis.org.tr/degisim-donusum/12/23/04/2378/> adresinden erişilebilir.

korunması ve İslam dünyasının yeniden dirilişi için bir çağrı yapmaktadır. Bir taraftan kültürel mirası koruma arzusunu, diğer taraftan da modernizm ve Batı hegemonyasına karşı direnişi içermektedir. Metin stilistik bir analizle çözümlendiğinde/ incelendiğinde, İslam dünyasının geçmişiyle bugünü arasında kurduğu bağlar ve Batı'nın müdahalelerine karşı duruşu ön plana çıkarmaktadır. Dilin ağırlığı ve vurguların kullanımı, duygusal yoğunluğunu ve eleştirel derinliğini güçlendirmektedir. Bu metin, sadece bir kültürel kimlik savunusu değil, bir tür ideolojik direniş manifestosu olarak da okunabilir.

Sezai Karakoç'un "Gün Doğmadan" isimli Toplu şiirleri içinde toplum ve değişim ile ilgili pek çok dizesi bulunmaktadır: "Toplum insanlık zaman/ Ve ölümün kadavrasında/ Uyanabilecek tek nokta" (Karakoç, 2007, s.580). "Ben, kışın kefen gelini/ Çamların diri ölüm toplumundan da/ Üzüm kürelerinin benzerliğindeki yalnızlığından da asmaların/ Kurtulmuşum kaynakayan bir çölüm belki/ Birden doğup büyüyen içine insan sesi karışmış/ Sonra ansızın küçülüp kaybolan/ Kum tepeleri" (Karakoç, 2007, s.15). "Kendini bırakarak evrenin koştığı o Bütüne/ Bir kanat çırpmasıyla karıştığı Varlığa/ Düzeltip dünyayı yeniden/ Toplumunu diriltten insanı erdiren/ Şeytanı bir duvar ucunda sıkıştıran/ Dam saçaklarında koğalayıp" (Karakoç, 2007, s. 296). "Bilirlerdi çeşmelerin de/ Kendileri gibi/ Toplumun ortasında/ Çağıldayıp durduğunu şairler" (Karakoç, 2007, s.467). "Çeşmeler eşyanın arkayüzünün/ Fotoğrafını çekerler/ Olayların geçmiş zamanın/ Toplumun ve tarihin" (Karakoç, 2007, s.472). "Ve bir gün kışın soğuşunda fırtınaların parladığı anda/ İpince bir gömlek içinde tiril tiril titremede/ Her durumuna da akla gelmez bir açıklama getirmedi/ Çoğalan bu haller Toplum'u zorladı/ Kays'ın ondan sonra Mecnun oldu adı" (Karakoç, 2007, s.542). "Toplum uğruna kendi problemini aşmıştı" (Karakoç, 2007, s.559). "Eski kitaplarımda da, Tanrı'ya yalvarışlar/ Yer alırlar buna yakın bir sebeple/ Kitabın başında değil/ Kitabın sonunda/ Eskiler yaşıyorlardı olgun bir toplumda/ Herkesin hemen Tanrı'yla olacağı bir makamda" (Karakoç, 2007, s.576).

Karakoç, bu metinlerinde toplumu insanlığın zamanı olarak görür ve ölüm metaforunu sıkça kullanarak toplumun içsel yahut dışsal değişimlerini yansıtır. Özellikle "Toplum insanlık zaman/ Ve ölümün kadavrasında/ Uyanabilecek tek nokta" dizelerinde, toplumun insanlık tarihi içinde var olduğunu ve ölüm karşısında uyanabilecek tek umudun toplumun kendisi olduğunu ifade eder. Burada ölüm, bir tür durağanlık veya çürüme olarak algılanabilir, ancak toplumun içinde var olan insanların diriliş ve yenilenme potansiyelini de vurgular. Karakoç'un şiirlerindeki stilistik özellikler de bu toplumsal temaları güçlendirir. Örneğin "Ben, kışın kefen gelini/ Çamların diri ölüm toplumundan da/ Üzüm kürelerinin benzerliğindeki yalnızlığından da asmaların/ Kurtulmuşum kaynakayan bir çölüm belki" dizelerinde doğa imgeleri kullanarak toplumu betimler. Doğa, zamanla değişen ve yeniden doğan bir motif olarak, toplumsal değişimin doğasını, sürekliliğini anlatır. Şiirin stilistik yapısında dikkat çeken bir diğer unsur ise simgelerin yoğun kullanımıdır. Örneğin "Çeşmeler eşyanın arka yüzünün/ Fotoğrafını çekerler/ Olayların geçmiş zamanın/ Toplumun ve tarihin" dizelerinde çeşme simgesi, geçmişin ve toplumun belleğini temsil eder. Simgelerin bu yoğun kullanımı, şiirin yoğunluk kazanmasına ve okuyucunun toplumsal-tarihsel katmanları düşünmesine yol açar. Bir başka örnek olarak "Ve bir gün kışın soğuşunda fırtınaların parladığı anda/ İpince bir gömlek içinde tiril tiril titremede/ Her durumuna da akla gelmez bir açıklama getirmedi/ Çoğalan bu haller Toplum'u zorladı/ Kays'ın ondan sonra Mecnun oldu adı" dizelerinde, klasik bir aşk hikâyesi olan Kays ve Mecnun'un öyküsü üzerinden toplumsal değişimin sancıları anlatılır. Bireyin toplumla olan ilişkisi ve bu ilişkinin kişisel kimlik üzerindeki etkileri, Karakoç'un eserlerinde sıkça işlenen temalardan biridir. Sezai Karakoç'un "Gün Doğmadan" adlı toplu şiirleri, toplum

ve değişim konularını inceden inceye bir şekilde işleyen, simgelerle-metaforlarla yüklü eserlerdir. Şiir sosyolojisi ve stilistik açıdan bakıldığında, Karakoç'un toplumu insanlığın zamanı olarak ele aldığı, değişimin-dönüşümün sürekli varlığını vurguladığı görülür. Doğa imgeleri, simgeler ve tarihsel referanslar üzerinden yapılan bu analizler, Karakoç'un toplum ile insanın varoluşsal sorunlarına olan duyarlılığını/ edebi ustalığını gözler önüne serer.

Sezai Karakoç'un şiirlerinde toplumsal değişim ve bireyin bu değişim karşısındaki varoluşsal sorgulamaları, sıklıkla gündelik hayatın sıradan mekânları üzerinden işlenir. Şair, balkon, sokak, ev gibi somut mekânları metaforik bir dille yeniden yorumlayarak, modern insanın yalnızlığını, aidiyet krizini ve ölümle kurduğu ilişkiyi sürekli irdeler. Özellikle "Balkon" şiiri, bu bağlamda çarpıcı bir örnek teşkil eder. Karakoç, balkonu hem bir sınır hem de bir uçurum olarak resmeder; çocukluğun masumiyetinin, annelerin çaresizliğinin ve ölümün soğuk gerçekliğinin keştiği bir mekâna dönüştürür. Şiirdeki imgeler, modern hayatın güvenli addedilen alanlarının bile nasıl birer tehlike ve yabancılaşma kaynağı olabileceğini gözler önüne sererken, toplumsal çözülmenin bireyde açtığı yarılara da ışık tutar.

"BALKON

Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde

İçimde ve evlerde balkon
Bir tabut kadar yer tutar
Çamaşırlarınızı asarsınız hazır kefen
Şezlongunuza uzanın ölü

Gelecek zamanlarda
Ölüleri balkonlara gömecekler
İnsan rahat etmeyecek
Öldükten sonra da

Bana sormayın böyle nereye
Koşa koşa gidiyorum
Alnından öpmeğe gidiyorum
Evleri balkonsuz yapan mimarların" (Karakoç, 2007, s. 81).

Sezai Karakoç'un "Balkon" başlıklı şiiri hem içerik hem de stilistik açıdan geleneği yakalayan anlamlar barındıran bir metindir. Şiir, evlerin balkonlarını ölüm ve yaşam arasında bir sınır olarak ele alarak insan varoluşunun kırılmasını, geçiciliğini vurgular. Şiirin dil ve imge kullanımı, bu temaları güçlendiren önemli unsurlardan biridir. Şiirin açılış dizesi 'Çocuk düşerse ölür çünkü balkon', Karakoç'un tipik üslubunu yansıtan çarpıcı bir başlangıçtır. Burada balkon, günlük hayatın sıradan bir ögesi olmaktan çıkarak varoluşsal bir gerilimin mekânına dönüşür. Şair, balkonu çocuk ve ölüm arasında bir eşik olarak konumlandırarak, modern hayatın görünürde güvenli alanlarının bile nasıl trajediye gebe olduğunu göstermektedir. Karakoç'un bu dizisinde balkon, modern insanın savunmasızlığının ve hayatın kırılmasının güçlü bir metaforudur. Çocuk imgesiyle kurulan ilişki, masumiyetle ölüm arasındaki trajik bağı hatırlatırken, gündelik yaşamın içine sinsi yerleşmiş tehlikeyi şiirsel bir dille ifşa etmektedir. İlk dize, Karakoç'un şiirindeki tipik varoluşsal kaygıyı özetler niteliktedir. Balkon burada sadece mimari bir öge değil, insanın ölümle yüzleştiği bir sınırdır. Çocuğun düşme ihtimali üzerinden kurulan bu imge, yaşamın ne kadar kırılabilir ve beklenmedik olduğuna dair güçlü

bir farkındalık yaratır. Şiirin açılış dizesi, Karakoç'un imgelerle düşünme biçiminin tipik bir örneğidir. Balkon, bir yandan koruyucu bir sınıırken diğer yandan ölümcül bir uçuruma dönüşebilen ikircikli bir mekân olarak karşımıza çıkar. Buradaki 'çünkü' bağlacıyla kurulan nedensellik, şairin dünyaya bakışındaki trajik ironiyi yansıtmaktadır. Bu dize, modern kent yaşamının paradoksunu da gözler önüne serer. Balkonlar, evin dış dünyaya açılan pencereleri olarak tasarlanmışken, Karakoç'ta birer ölüm tuzağına dönüşür. Sıralanan imgelerin bütünü, modern hayatın güvenlik iddialarının altında yatan tehlikeleri ve toplumsal yabancılaşmayı şiirsel bir dille eleştirmektedir.

Şiirin ikinci dizesi "Ölümün cesur körfezidir evlerde" metaforuyla, evlerin içindeki balkonların ölümle nasıl ilişkilendirildiğini açıklar. Balkonlar, ölümün yakın olduğu, cesurca girilen bir "körfez" olarak betimlenir. Bu imge, evlerin içindeki güvenli alanların bile ölümle yüzleşme mekanlarına dönüşebileceğini gösterir. Üçüncü dizedeki "Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların/ Anneler anneler elleri balkonların demirinde" dizelerinde ise dramatik bir atmosfer oluşturulur. Çocukların düşüşü sırasında annelerin çaresizliği ve balkonların demirlerine tutunmaları, acı bir tabloyu resmeder. Şiirin devamında "İçimde ve evlerde balkon/ Bir tabut kadar yer tutar" dizesi, balkonların mekân olarak ölümle olan yakınlığını, içsel bir mezar gibi algılandığını ifade eder. Balkonlar, yaşam alanları içinde ölümle ilişkilendirilerek, insanların kırılabilirliği ve geçiciliği ön plana çıkarılır.

"Çamaşırlarınızı asarsınız hazır kefen/ Şezlongunuza uzanın ölü" dizesinde ise günlük rutinlerin bile ölümle bağlantılı hale getirildiği görülür. Bu dizeler, insanların normal hayatlarının içinde bile ölümün varlığını taşıdığını ve bazen farkında olmadan ona yaklaştıklarını anlatır. Gelecek zamanlarda ölüleri balkonlara gömecekler önermesi, modern hayatın içinde ölümün nasıl da normalleştirildiğini ve mekânlar üzerinden nasıl bir sosyal mesaj verildiğini gösterir. Balkonlar, yaşamın içindeki ölüm algısını güçlendiren semboller olarak kullanılır. "Evleri balkonsuz yapan mimarların" ifadesiyle, Karakoç, modern mimarının insanın doğal varoluşsal deneyimlerinden uzaklaştığını ve bu yüzden insanın ölümle olan bağını da yitirdiğini ima eder. Balkonsuz evler, insanların doğayla ve kendi ölümleriyle olan bağlarını zayıflatan bir sembol olarak kullanılır. Sezai Karakoç'un "Balkon" adlı şiiri, dil ve imge kullanımıyla toplumsal eleştirilerde bulunurken, insanın varoluşsal durumunu da derinlemesine irdelemektedir. Ölüm ve yaşam arasındaki ince sınırları, günlük yaşamın içindeki sembollerle etkileyici bir şekilde anlatması, onun edebi yeteneğinin/ duyarlılığının bir göstergesidir. Başka bir şiiri ise şöyledir:

"YOKTUR GÖLGESİ TÜRKİYE'DE

Sabahları gün doğmadan uyanır
Dilini yutacak olur içi kanlanır
Gün boyu çalışır aydınlanır
Kederini anlarsanız size ne mutlu
Acır fakir çalışan kadınlara
Titir bir gönül kıracak diye hanım dizi

İncedir billurdandır yoktur gölgesi Türkiye'de
Bir meçhul Meryem mermerden değil ama kutlu
Gözlerine baksanız erirsiniz kar gibi
Elinizi sallarsanız rüzgârından sallanır
Bir geyik olur sizi arar melûl ve bakır
Görür gibi uyur konuşur gibi susar güler ağlar gibi"
(Karakoç, 2007, s. 83).

Sezai Karakoç, şiirlerinde Türkiye'deki aydınların durumunu da irdelemiştir. Sezai Karakoç'un "Yoktur Gölgesi Türkiye'de" adlı şiiri, dil ve imge kullanımıyla güçlü bir şekilde anlam yüklü bir metindir. Şiir, Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyal ve kültürel durumu, insanların iç dünyalarındaki karmaşayı, duygusal gidip gelmeleri işlerken, aynı zamanda doğa - dini imgelerle de zenginleştirilmiştir. Şiirin ilk dizesi olan "Sabahları gün doğmadan uyanır" ile başlayarak, günün erken saatlerindeki sessizliği ve huzuru yansıtır. Ancak bu huzur, ikinci dizede "Dilini yutacak olur içi kanlanır" şeklinde bozulur. Burada sabahın sessizliğiyle birlikte içsel bir sıkıntı ve huzursuzluk da ifade edilir. İnsanların içsel dünyalarındaki karmaşıklık ve çelişkiler, akan dizelerde yansıtılır. Şiirde kullanılan dil oldukça semboliktir. "Gün boyu çalışır aydınlanır" dizesinde, çalışmanın aydınlanma getiren bir süreç olduğu ima edilir. Ancak bunun yanında, "Kederini anlarsanız size ne mutlu" ve "Acır fakir çalışan kadınlara" dizelerinde toplumsal adaletsizliklere, insanların duygusal yüklerine vurgu yapılır. Karakoç, toplumun içindeki fakirlik, çalışma hayatındaki zorluklar ve insanların duygusal sancıklarına değinirken, onların içsel dünyalarını da okuyucuya hissettirir. Şiirin en dikkat çeken dizelerinden biri "İncedir billurdandır yoktur gölgesi Türkiye'de" şeklindedir. Bu dizede Türkiye'nin durumu incelikli ve billur gibi saf bir şekilde tanımlanırken, gölgesizlik metaforu kullanılarak ülkenin içsel boşluğu ya da eksikliği ifade edilir. Türkiye'nin zengin bir tarihi ve kültürel dokusu olduğu halde, bazı temel eksiklikler, yaraları da taşıdığı vurgulanır. Düşünüldüğünde, şiirin tamamı bu duygusal ve kültürel çatışmaların bir araya getirilmesidir.

Şiirin II. bölümü dini ve doğal imgelerle yoğrulmuş, çoklu anlam katmanları taşıyan bir içeriğe sahiptir. Şiirdeki ikinci dize grubu, nazmın genel tonuyla uyum içinde olup, bir meçhul figür olan Meryem'e atıfta bulunarak duygusal ve mistik bir atmosfer yaratır. "Bir meçhul Meryem mermerden değil ama kutlu" dizeleriyle, Meryem'in bilinmeyen ve gizemli bir figür olduğu vurgulanır. "Mermerden değil ama kutlu" ifadesi, Meryem'in maddi bir varlık olmadığını ancak kutsallığıyla etkileyici bir varlık olduğunu ima eder. Karakoç, bu dizelerde dini semboller kullanarak şiire derinlik kazandırır ve okuyucunun duygu dünyasına dokunur. "Gözlerine baksanız erirsiniz kar gibi" dizesinde ise Meryem'in gözlerinin gücü ve etkileyiciliği vurgulanır. Karşılaştırma olarak karın erimesi, Meryem'in bakışlarının insanın içini eriten bir etkiye sahip olduğunu ifade eder. Bu, onun ruhsal-manevi bir ışık kaynağı olduğunu ve insanların onun etrafında şekillendiğini gösterir. "Elinizi sallarsanız rüzgârından sallanır" dizesinde ise Meryem'in hafifliği ve zarafeti betimlenir. Onun ruhsal varlığı, hemen etrafındaki her şeyi etkileyen bir doğal güç gibi tasvir edilir. Bu, Meryem'in sadece bir figür olarak değil, doğanın ve ruhsal deneyimin bir parçası olarak görüldüğünü gösterir. "Bir geyik olur sizi arar melûl ve bakır" dizesinde ise Meryem'in duygusal derinliği ve insanların içsel arayışlarıyla olan ilişkisi vurgulanır. Geyik, zarif ve melankolik bir varlık olarak betimlenir, bu da Meryem'in insanların iç dünyasında uyandırdığı duygusal-manevi sarsıntıları yansıtır. "Görür gibi uyur konuşur gibi susar güler ağlar gibi" dizesi ise Meryem'in insanların hayatındaki çok yönlü etkisini, onun doğaüstü varlığını imgeler. O, insanların her anında, her duygusunda ve her ruh haliyle birlikte gibidir. Bu dizelerde Karakoç, Meryem'i sadece bir dini figür olarak değil, insanın iç dünyasındaki karmaşıklıkların ve duygusal deneyimlerin sembolü olarak sunar. Sezai Karakoç'un dizeleri, dini imgeler ve doğal betimlemelerle dolu bir şekilde Meryem'in kutsallığını, etkileyiciliğini, insanların ruhsal dünyalarındaki yoğun etkisini anlatır. Şiirin genelinde olduğu gibi, bu dizeler de duygusal, mistik ve düşünsel bir yolculuğu okuyucuya hissettirir. Sezai Karakoç, topluma alternatif bir dünya görüşü olarak "diriliş" mottosunu sunmaktadır. Bu motto en özet şekilde "Diriliş" isimli şiirinde geçmektedir:

“DIRİLİŞ

Yeniden başlamak yazma sanatına
Kat kat olup açılmak gök katına

İndirmek yeryüzüne Allah'ın rahmetini
Bir gül gibi sunmak dünya saltanatına

Yeni bir zamanı indirmek kılıç gibi
Güneş saatine geceler saatine

Varmak Rabbani ile çileye katıp çile
Muhyiddin-i Arabi ve Mevlâna hakikatına

Gökyüzünü dolduran meleklerin sabrıyla
Kaldırmak aşk kadehini insanlık sıhhatına

Harfleri ve sesleri sözleri kelimeleri
Kitapları getirmek Peygamber fitratına

Merhameti ruhun en iç musikisi yapmak
Ve ölümü çevirmek diriliş hayatına” (Karakoç, 2007, s.620).

Sezai Karakoç'un "Diriliş" adlı şiiri, (şiir sosyolojisi açısından) incelendiğinde, dini ve mistik motiflerle beslenen bir anlatı, toplumsal bir vizyon sunar. Şiir, insanın manevi bir diriliş arayışını, toplumun içsel dönüşümünü ve evrensel bir düzen arayışını temsil eder. Şiirin açılış dizesi "Yeniden başlamak yazma sanatına", Karakoç'un şiir ve varoluş arasındaki ilişkiye dair temel bir çıkış noktası sunar. Burada yazma eylemi, salt bir edebi faaliyetin ötesinde, insanın kendini ve dünyayı yeniden inşa etme çabasının bir metaforu olarak karşımıza çıkar. Şair, dilin dönüştürücü gücüne vurgu yaparak, yazma sanatını bir nevi diriliş ve yeniden doğuş vesilesi olarak ele alır. İlk dize, Karakoç'un poetikasının merkezinde yer alan "sözün ontolojik değeri"ne işaret ederken, sanatın insanı hakikate ulaştıran bir araç olduğu fikrini de barındırır. Karakoç, dilin ve yazının, insanların yeniden doğuşunu simgeleyen bir araç olduğunu ima eder. [Düşmek] ve "Tanrı'nın rahmetini yeryüzüne indirmek, bir gül gibi dünya saltanatına sunmak" gibi dizelerinde, toplumun-bireylerin manevi yükselişini, Tanrı'nın insana olan sevgisini ifade eder. Bu, toplumun içsel dönüşümünü ve manevi değerlere olan dönüşünü çağırıştır. Şiirin orta bölümlerinde geçen "Yeni bir zamanı kılıç gibi indirmek, güneş saatine ve geceler saatine varmak" dizelerinde, zamanın ve evrenin doğal düzenine atıfta bulunur. Karakoç, zamanın ve mevsimlerin döngüsünü, insanoğlunun varoluşsal yolculuğuyla bağlantılı hale getirir, toplumsal yenilenme arayışını güçlendirir. "Mevlâna ve Muhyiddin-i Arabi'nin hakikatine varmak" ve "meleklerin sabrıyla gökyüzünü doldurmak" gibi dizelerde ise, mistik düşünceyle toplumun manevi değerlerindeki, içsel sükûnetini yansıtır. Bu dizelerde geçen büyük düşünürlerin ve manevi önderlerin hakikat arayışları, insanın ruhsal - felsefi yolculuğunun bir parçası olarak sunulur. Son olarak, "Harfleri ve sesleri sözleri kelimeleri kitapları getirmek Peygamber fitratına" ve "ölümü diriliş hayatına çevirmek" gibi dizeler, Karakoç'un toplumsal dönüşüm için dilin, kültürel değerlerin önemini vurgulayan yaklaşımını yeniden ortaya koyar. Dilin, kültürel birikimin ve dini öğretilerin, toplumsal yeniden yapılanmanın temel taşları olduğunu belirtir. Şiir sosyolojisi açısından değerlendirildiğinde, Karakoç'un "Diriliş" şiiri, insanın manevi arayışlarını, toplumsal dönüşümünü ve evrensel bir düzen arayışını dile getiren düşünsel yoğunluğa dair bir anlatıya sahiptir. Dini ve mistik imgelerle bezenmiş bu şiir, toplumun ruhsal - kültürel köklerine olan bir çağrı olarak da

okunabilir, insanın içsel dünyasında derin izler bırakabilir, toplumsal dönüşüm üzerine düşünmeye teşvik edebilir.

Sonuç

Sezai Karakoç, Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olarak, eserlerinde güçlü düşünsel ve estetik değerler taşımaktadır. Şiirleri ve yazıları, çoğunlukla dini, toplumsal, varoluşsal sorunlara odaklanır, bu alanlarda içsel bir sorgulamayı yansıtır. Dünya görüşü ve toplumsal değişim hakkındaki düşünceleri, eserlerinde belirgin şekilde ortaya çıkar. Sezai Karakoç'un dünya görüşü, öncelikle dini ve mistik unsurlarla beslenir. Şiirlerinde sıkça dini semboller, mitolojik figürler ve manevi temalar yer alır. Onun için insanın varoluşsal serüveni, manevi yolculuğu ve ruhsal deneyimi, hayatın anlamını arayan temel unsurlardır. Bu bağlamda, insanın iç dünyasının karmaşıklıklarını ve ruhsal sancılarını işlerken, doğanın-evrenin derinliğine de atıfta bulunur.

Toplumsal değişim konusundaki düşünceleri ise, Karakoç'un eserlerinde belirgin bir şekilde izlenebilir. Türkiye'nin sosyo-politik ve kültürel yapısındaki değişimleri sorgular/ eleştirir. Özellikle modernleşme sürecinde kaybolan değerler, geleneksel kültürel öğelerin zayıflaması ve toplumsal dayanışmanın yitirilmesi gibi konuları işler. Karakoç'un bakış açısında, toplumun bu değişim sürecinde kaybolan ruhsal kimlik ve manevi değerlerle yeniden bağlantı kurması gerektiği vurgulanır. Şiirlerinde ve yazılarında dilin ve söylemin önemi de büyüktür. Karakoç, dilin sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, kültürel ve manevi mirasın taşıyıcısı olarak gördüğü için dil üzerine de düşünür. Dilin gücünü, insanların düşünce dünyalarını ve duygusal deneyimlerini nasıl etkilediğini sıklıkla inceler.

Sezai Karakoç'un eserlerindeki stilistik zenginlik de onun dünya görüşünü yansıtan önemli bir unsurdur. Doğa imgeleri, mitolojik-dini referanslar, tarihsel derinlikler ve günlük yaşamın detayları, eserlerinde bir araya gelerek okuyucuya farklı bir düşünsel deneyim sunar. Onun şiirleri, sadece estetik bir zevk sunmanın dışında, insanın varlık sebebini, toplumun ruhunu ve evrenin gizemini keşfetmeye yönelik bir yolculuk olarak nitelendirilebilir. Sezai Karakoç'un dünya görüşü ve toplumsal değişim hakkındaki düşünceleri, eserlerindeki ilişkili temalar, semboller ya da dil kullanımıyla açıkça ifade edilir. Onun eserleri, okuyucuya hem bireysel hem de toplumsal düzeyde eleştirel düşünmeyi ve sorgulamayı teşvik eder. Karakoç'un edebi mirası, Türk edebiyatında manevi ve kültürel köklerin yeniden keşfedilmesi, toplumun önemli meselelerine duyarlılık kazanılması için bir ilham kaynağı olmaya devam etmektedir.

İkinci Yeni Şiiri'nin ortaya çıkışında, Türkiye'de ve dünyada yaşanan toplumsal-siyasal değişimlerin büyük etkisi vardır. II. Dünya Savaşı sonrası dünya genelindeki sosyal yapıdaki değişimler, Türkiye'de de edebiyatın ve sanatın gelişimini etkilemiştir. İkinci Yeni Şiiri, bu değişimlere tepki olarak şekillenmiş ve geleneksel Türk şiirinin sınırlarını aşarak yeni bir ifade biçimi arayışına girmiştir. Bu akımın temsilcileri arasında Cemal Süreya, Edip Cansever, İlhan Berk, Ece Ayhan gibi isimler bulunur. Bu şairler, toplumsal yapıda ve bireysel yaşamda meydana gelen değişimleri, yeni bir dil - anlatım biçimiyle ifade etmişlerdir. Şiirlerinde gündelik dilin kullanımı, çağdaş yaşamın karmaşıklıkları, bireysel ve toplumsal sıkıntılar, şehir hayatının yalnızlığı gibi temalar ön plana çıkmıştır. İkinci Yeni şiiri, Türk edebiyatında toplumsal değişimlerin ve yeniliklerin bir yansıması olarak ortaya çıkmış, geleneksel edebiyatın sınırlarını zorlayarak yeni bir sanat yahut düşünce biçimi geliştirmiştir. Şairlerin dilde ve anlatımda getirdikleri yenilikler, toplumsal yapıdaki değişimlere duyarlılık gösterirken, edebiyatın evrensel niteliğini de güçlendirmiştir. İkinci Yeni şiiri içinde yer alan önemli

şairlerden biri olan Sezai Karakoç'ta toplumsal değişimin izleri "manevi diriliş" simgesiyle yekvücut bulmuştur.

Karakoç'un şiiri "düz yazılar"ından bir pergel aralığı daha kalitelidir. Sezai Karakoç'un düzyazıları ile şiirlerini mukayese etmek, onun edebi ve düşünsel derinliğini anlamak açısından önemli bir inceleme sunar. Şiirlerinde, Karakoç, genellikle dini ve mistik imgelerle yoğrulmuş, sembolik bir dil kullanır. Şiirlerindeki dil, sadece anlamı iletmekle kalmaz, ses, ritim ve imgeleme dayalı bir duygu dünyası yaratır. Örneğin "Diriliş" adlı şiirinde, Tanrı'ya olan yakınlığı, manevi dönüşümü ve ölümden dirilişi sembolize eden güçlü imgeler kullanır. Bu şiirlerde dil, metaforlar aracılığıyla manevi tecrübeleri ve evrensel gerçeklikleri ifade etmek için sağlam bir araç olarak kullanılır. Düzyazısı ise, deneme tarzında olup, daha açık ve nesnel bir dil üzerinden kurgulanır. Düzyazıları, geniş bir yelpazede konuları ele alır: Edebiyat, sanat, kültür, toplum, tarih ve din gibi. Düzyazılarında, argümanlarını desteklemek için mantıklı bir yapı ve daha uzun anlatımlar yapılır. Şiirlerindeki dil ve anlatım tarzıyla düzyazıları arasındaki temel farklılık, Karakoç'un ifade etme amacıyla doğrudan ilişkilidir. Şiirlerindeki dil, duyguları ve düşünceleri çarpıcı bir şekilde ifade etmeye yöneliktir ve genellikle soyut-simgesel imgeler vasıtasıyla ilerler. Düzyazılarında ise, daha rasyonel bir yaklaşımla düşüncelerini ve fikirlerini açıklar, genellikle somut örnekler, analizler üzerinden argümanlarını geliştirir. Ancak, her iki türde de Karakoç'un eserlerinde göze çarpan ortak noktalar da mevcuttur. Örneğin hem şiirlerinde hem de düzyazılarında, Türk kültürünün ve İslam'ın derinliklerine olan ilgisi, bu konulardaki uzmanlığı belirgindir. Ayrıca şiirlerinde ve düzyazılarında toplumsal ile insanın varoluşsal sorunlarına duyarlı bir bakış açısıyla yaklaşır, bu konuları derinlemesine sorgular, tartışır. Sezai Karakoç'un şiirleri ile düzyazıları arasındaki farklılıklar, dilin kullanımı ve anlatım biçimindeki çeşitliliklerle açıkça görülmektedir. Ancak her iki türde de ortak temalar ve Karakoç'un düşünsel derinliği, edebi ustalığı mevcuttur, bu da onun edebiyat dünyasında önemli bir yer edinmesini sağlamıştır.

Şiirleri, sadece edebi değil, toplumsal ve varoluşsal sorgulamaları ele alan analiz araçlarıdır. Türk toplumunun tarihi ve kültürel birikimiyle etkileşim içindeki manevi temalar, günümüz sosyolojik bağlamında da anlam kazanır. Karakoç'un dili ve anlatımı, toplumsal yapının ruhsal dönüşümlerini yansıtırken okuyucuları manevi ya da toplumsal meseleler üzerine düşünmeye teşvik eder. Sezai Karakoç'un şiirleri, "şiir sosyolojisi" perspektifinden incelendiğinde, toplumsal ve kültürel dinamiklerin bir yansıması olarak karşımıza çıkar. Karakoç, İslamî değerlerle yoğrulmuş bir medeniyet tasavvurunu şiirlerinde merkeze alırken, modern Türkiye'nin hızlı toplumsal değişimlerine karşı geleneksel değerlere vurgu yapar. Onun şiirleri, sadece bireysel bir duyarlılığın değil, bir toplumun ve medeniyetin krizlerinin izlerini taşır. Karakoç'un eserlerinde yer bulan temalar, toplumun kimlik arayışı, modernleşme ile gelenek arasındaki gerilim ve bu gerilimlerin birey üzerindeki etkileri gibi sosyolojik konuları ele alır. Bu bağlamda, Karakoç'un şiirleri, bireysel deneyimleri toplumsal bir çerçevede değerlendirilerek, okuyucuya hem bir fert hem de bir toplum üyesi olarak kendi varoluşunu sorgulatar. Şiirlerinde yer alan tarihsel ve kültürel referanslar, bir yandan Osmanlı mirasına bağlılığını gösterirken, diğer yandan modern Batı medeniyetinin etkilerini eleştirel bir süzgeçten geçirir.

Kaynakça

- Abdullah, S. N. İ. (2023). Sezai Karakoç, Abdullah et-Tayyib ve T. S. Eliot'ın şiir ve nesirlerinde medeniyet algısı, [Yayınlanmamış Doktora Tezi], Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Akdemir, H. (2019). Sezai Karakoç'un siyasal fikri ve diriliş tezi, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Alim, E. (2020). Yusuf Atılgan, Sezai Karakoç ve Rasim Özdenören'in hikâyelerinde taşra, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bozkurt, E. (2020). Sezai Karakoç'un şiir ve hikâyelerinde kadın imgeleri, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Ceylan, M. (2018). A. Sezai Karakoç'un eserlerinde diriliş anlayışı, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Çelebioğlu, A. (2020). Sezai Karakoç'ta diriliş düşüncesi ve din, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Çitler, G. (2022). Türkiye'de İslami varoluşçuluk: Sezai Karakoç'un eserlerinde varoluşçu kavramlar, [Yayınlanmamış Doktora Tezi], İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Davan, M. (2019). Sezai Karakoç'a göre aşk ve varoluş, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Durmaz, İ. (2022). Sezai Karakoç'un siyasi düşüncesi, [Yayınlanmamış Doktora Tezi], Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Ekim, M. (2019). Sezai Karakoç'un Batı uygarlığı algısı, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Ardahan Üniversitesi, Ardahan.
- Elmas, M. Ş. (2010). İkinci yeni şiiri üzerinde anlambilimsel bir inceleme, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Enser, R. (2018). Sezai Karakoç'un şiirlerinde geleneğin tezahür odakları olarak insan, zaman ve mekân, [Yayınlanmamış Doktora Tezi], Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Er, M. (2019). Sezai Karakoç'ta şehir üzerine sosyolojik bir inceleme, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Ercan, A. T. (2022). İslamcılığın toplumsal değişim fikri ve romantizm: Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç ve İsmet Özel, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.
- Ergün, S. B. (2019). Türk aydınının din anlayışı (Sezai Karakoç ve İdris Küçükömer örneği), [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ertürk, Ö. (2018). Sezai Karakoç'un diriliş düşüncesinde kutlu millet, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Kara, Ö. T. (2013). Türkçe'nin kuralları dışına çıkan bir topluluk: İkinci Yeniciler. *Tarih Okulu Dergisi*, 8(15), 451–480. <http://dx.doi.org/10.14225/Joh299>
- Karadeniz, İ. (2017). Sezai Karakoç'ta toplum, millet ve devlet kavramları, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Karakoç, S. (2007). *Gün Doğmadan*, İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2018). *Değişim – dönüşüm*. Erişim adresi: <http://yucedirilis.org.tr/degisim-donusum/> (Erişim tarihi: 27 Mayıs 2024).
- Karataş, T. (1994). Sezai Karakoç (hayat-sanat-tenbit), [Yayınlanmamış Doktora Tezi], Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

- Öz, S. N. (2021). Türkiye’de İslamcılık düşüncesi bağlamında Sezai Karakoç ve Diriliş dergisi, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Öztemiz, B. S. (2019). Sezai Karakoç’un din ve toplum anlayışı, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Servi, H. A. (2021). Sezai Karakoç’un diriliş fikri ve medeniyet anlayışı, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Şahin, S. (2021). Türkiye’de İslamcılık düşüncesinin postkolonyal teori çerçevesinde incelenmesi: Nurettin Topçu ve Sezai Karakoç’un dergi yazıları örneği, [Yayınlanmamış Doktora Tezi], İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.
- Şuoruç, B. (2022). Sezai Karakoç, Nuri Pakdil ve İsmet Özel’in şiirinde isyan, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Tan, R. (2021). Siyaset ve ütopya: Sezai Karakoç’un diriliş kavramı üzerine bir değerlendirme, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Muş Alparslan Üniversitesi, Muş.
- Türkyılmaz, S. (2021). Sezai Karakoç düşüncesinde inancın birey ve toplum üzerindeki diriltici etkisi, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane.
- Varol, H. K. (2023). Karakoç’un şiirlerinde halk bilimi unsurları, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Muş Alparslan Üniversitesi, Muş.
- Yıldız, S. (2020). Sezai Karakoç’un İnsanlığın Dirilişi adlı eserinin sözlük çalışması, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Yıldız, S. (2022). Sezai Karakoç’un Yitik Cennet ve John Milton’ın Paradise Lost eserlerinde cennetten çıkarılma hadisesinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul.

Resim 1. Sezai Karakoç

Kaynak: İslam İktisadı, Erişim adresi: <https://islamiktisadi.net/2022/07/29/sezai-karakoc-ve-islam-iktisadi/> (14.01.2025 tarihinde erişildi.)